Է. ՏԱՐԻ 1806 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 13 ԱՐԱՑ 4382 — Հ. Տ. 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — Ն. Տ. 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1890 — ՀԻՃՐ. 10 ՃԻՄԱԶԻՒԼ ԱԽԸՐ 1307 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԱՅԼ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	գահեկան	արծաթ	160
»	»	Վեցամսեայ	»	»	80
»	»	Եռամսեայ	»	»	40
Գաւառաց	»	Տարեկան	»	»	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
Օտար երկիրներէ		տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆՔ

Վանօրէից նոր Խորհրդոյ մը կազմութիւնը կրնայ շատ բան նշանակել. նաեւ կրնայ ոչի՛նչ նշանակել. խնդիրը նորընտիր անդամոց իրենց պաշտօնն ըմբռնելու կերպէն միայն կախում ունի։ Գաւառային և ազգային կենաց մեծ փորձառութիւն ունեցող անդամներէ կազմուած է նորընտիր Վանօրէից Խորհուրդն, յորում ի մէջ այլոց կ'երեւին անուանք Խրիմեան Հայրիկի, Մանկունի Վահրամ եպիսկոպոսի, նաեւ Ազարեգեան Մարկոս էֆէնտիի։ Երեսուն տարիէ ի վեր Սահմանադրութիւնը կ'աղաղակէ թէ «Բոլոր Վանքերն Ազգին բարոյական զարգացման ծառայելու պարտաւոր են. ուստի, ամեն մէկն իւր կարողութեան չափով ունենալու է Ընծայարան, Թանգարան, Տպարան, Հիւանդանոց, և ասոնց պէս ուրիշ ազգօգուտ հաստատութիւններ»։ Սահմանադրութեան հիմնադրաց շատ մը պատուական դիտաւորութեանց պէս, այս յօդուած եւս չէ գործադրուած սակայն։ Քանի՞ հատ ունինք Վանքեր որք այն տեսակ ազգօգուտ հաստատութեամբք օժտուած լինին։ Աչքի առջեւ բերենք հայաբնակ գաւառաց գլխաւոր Վանքերն։ Անոնցմէ ո՞րն ընդհանուր Ազգին կամ գէթ իրենց անմիջական շրջակայից օգտակար ծառայութիւն մը կը մատուցանէ։ Կա՛մ միաբանական կռիւներու ասպարէզ դարձած են, կամ յոռի մատակարարութեան զոհ, և կամ անձնական շահագործութեան միջոց։ «Վանօրէից Խորհրդոյ պաշտօնն է իւրաքանչիւր Վանքի կանոնաց գործադրութեան հսկել և վերատեսչութիւն ընել, եկամուտներն և հասոյթներն ստուգել, և ծախքերը քննել ու կանոնաւորել»։ Այս պաշտօն ալ լրջապէս ի գործ դրուած չէ, և այս է պատճառն որ ամենէն մեծ Վանքերուն անգամ ներմտական յոռի մատակարարութեան դայթակղութիւնք յաճախ ցաւ ի սիրտ կը լսուին։ Ի՞նչ կ'ընէ Մշոյ Ս. Կարապետն։ Հա՞րկ էր միթէ որ այն մեծ Վանք, այն դարաւոր Վանք, որոյ բարոյական և նիւթական հարստութիւնն այնչափ գովուած էր միշտ, խղճալի մուրացիկ վիճակի մը հասնէր, յորում կ'ըսուի թէ իւր միաբաններն իսկ չի կրնար ապրեցնել, և որոյ հողերն առաւօտուն կանուխ ելնող թեկնածուին ձեռքը կը մնան։ Ի՞նչ կ'ընեն Կարնոյ և Վանայ բազմաթիւ Վանքերն։ Ազգային իշխանութիւնք զե՞րծ են պատասխանատութենէ՝ այս ամեն վանական հաստատութեանց ամուլ վիճակին հանդէպ։

Եւ սակայն, կ'արժէ մօտէն հսկել Վանքերուն վրայ, եթէ ոչ ուրիշ դիտմամբ՝ գէթ սա մտածմամբ թէ լոկ նիւթական նշանակութեամբ այս Վանքեր ապագայ մեծ հարստութիւն մը կը ներկայացնեն, զոր խոհեմութեան առաջին պայման է պահպանել և ապահովել՝ յուշալով և սպասելով ապագայ արդիւնաւորման։ Ահա՛ երկաթուղիք կը շինուին Փոքր Ասիոյ մէջ, և պիտի գայ ժամանակ ուր այս Վանուց հողեր մեծ արժէք պիտի ստանան։ Այն օրը գուցէ մեք չտեսնենք։ Բայց ժողովրդի մը կենաց մէջ տարիները վայրկեաններ են միայն։ Քանի որ մեր Նախնիք ամենայն զոհողութեամբք եւ նեղութեամբք այն հաստատութիւնները մեզ հասուցած են ըստ կարի անվթար, մեր ալ պարտքն է զանոնք անկորուստ փոխանցել յաջորդսերնդոց, եթէ չենք գիտցած մեք իսկ օգտել անոնցմէ։ Շատ Վանքեր ա՛յնչափ անհոգ կերպիւ կը տընտեսուին որ անոնց կալուածք կեղակարծ վտանգաւոր վիճակի մէջ են, և ըստ մեզ Վանօրէից Խորհրդոյն առաջին պարտաւորութիւնն է Վանօրէից կալուածական և ուրիշ սեփականութեանց ապահովութեան հսկել, ստոյգ և մանրամասն վիճակագիր և պաշտօնաթուղթեր ձեռք բերել, վարչական և օրինական շրջանակաց մէջ ըստ կարի ապահովելու համար այն ընդարձակ սեփականութիւններ։

Եւ յետոյ, սա սկզբունքը պէտք է դնել որ եթէ ամեն Վանքերու չէ տրուած ընդհանուր Ազգին օգտակար լինել, ամենքն ալ պարտաւոր են սակայն գէթ իրենց անմիջական շրջակայից օգտակար լինել։ Շատ գիւղերու և աւաններու համար Վանօրէից հետ յարաբերութիւնը պագի ձեւոյն ներքեւ միայն կը ներկայանայ։ Բայց եթէ գիւղացիք իրենց կրցածը կը նուիրեն Վանքերուն, ասոնք ալ գիւղացիներուն գէթ բարոյական և հոգեւոր փոխարինութիւն մը պէտք է ընեն։ Ծա՞նր պահանջում մ'է արդեօք առաջարկել որ անխտիր ամեն Վանք բարձր կամ ստորին բայց վերջապէս դպրոց մ'ունենայ, ուր նախ նորընծայք դաստիարակուին, և ասոնք ալ իրենց կարգին շրջակայ գիւղորէից փոքր ի շատէ լուսաւորման նպաստեն։ Գիւղացւոց տղայքը կրթել մի կողմ մնայ, նոյն իսկ՝ ցաւ ի սիրտ կը լսենք թէ՝ վանականք կը ծուլանան շրջակայ գիւղերը շրջիլ մերթ ընդ մերթ ի հոգեւոր սփոփանս տեղացի ժողովրդեան։ Ասոնք ճշմարիտ դեղծումներ են, զորս բառնալու համար ո՛չ մեծ դրամագլուխ հարկաւոր է, ո՛չ ալ կառավարական կամ օրինական միջամտութիւն։ Մեր շատ մը վանականաց մեծագոյն թերութիւնն՝ ըստ մեզ՝ ո՛չ տգիտութիւն է, ո՛չ աղքատութիւն, այլ ծուլութիւն։ Ամենէն գործունեայներն անգամ իրենց վանական աշխատութիւններէն կրնան քիչ մը ժամանակ խնայել մօտակայ գիւղացւոց հոգեւոր և մտաւոր պէտքը գոհացնելու, օգտակար քարոզներ և խրատներ խօսելու, գիւղային նախակրթարաններ բանալու տեղացւոց աջակցութեամբ, ուր փոխն ի փոխ վանականք դասախօսեն, ևն։ Երբ հեռաբնակ Հայք ամեն տարի հազարաւոր ոսկիներ կուտան այս գաւառացի խղճալի ժողովրդեան մէջ դպրոցներ բանալու համար, Վանքերն ալ ամեն տեսակէտով պարտաւոր են նոյն նպատակին քիչ շատ օգնել։

Չենք պահանջեր որ անխտիր ամեն Վանքի մէջ Արմաշու Վանուց վարժարանին նման, կամ գէթ Կեսարիոյ Ս. Կարապետի Վանուց մէջ բացուած վարժարանին նման եկեղեցական ուսումնարաններ հաստատուին։ Բայց Ազգն անշուշտ իրաւունք ունի պնդելու որ ամեն Վանք բանի մը օգտակար լինի, եթէ ոչ ընդհանուր Ազգին գէթ շրջակայ մի քանի գիւղերու, մինչդեռ հիմա Վանքերն առ հասարակ իրենք իրենց անգամ օգտակար եղած չեն։ Եւ իրօք, կը լսենք, կամ գաւառային թղթակցութեանց մէջ կը կարդանք, թէ այն ինչ Վանք պարտուց ներքեւ կը հեծէ, —առանց սակայն Երուսաղեմի Ս. Յակոբեանց Վանք մը լինելու, —այն ինչ Վանք միաբան չունի, այն ինչն ալ անիշխանութեան կամ ներքին երկպառակութեան մատնեալ է։ Այսպիսի Վանքերը նախ իրենց ներքին պահպանութեան օգտակար ընել և յետոյ անոնցմէ բարոյական և իմացական ծառայութիւն մը քաղել յօգուտ շրջակայից՝ Վանօրէից Խորհրդին պարտաւորութիւնն է, եթէ իւր անդամք լրջօրէն ըմբռնեն իրենց պաշտօն։ Բայց եթէ շատոնման վերացական գաղափարաց փոխանակութեամբք եւեթ, եթէ ծուլութեան օրինակն իրենք իսկ տան վանականներուն՝ հրաժարականներով և բացակայութեամբք, սահմանադրական տրամադրութիւնք իրենց փոշիներուն տակ կրնան մնալ, մեր իղձերն ու բաղձանքներն ալ՝ մեր սրտերուն մէջ։

Կը մոռնանք սակայն թէ Վանքէ ելած Պատրիարք մ'ունինք, որ աղէկ կը հասկնայ վանական լեզուէն, որ գերազանցապէս «եկեղեցական» մարդ է, և եթէ երբեք սահմանադրական Պատրիարք վարչային գործոց մէջ իւր ընթացք երբեմն թոյլ իսկ համարուի, չուրացուիր թէ նախանձախնդիր է սոսկ եկեղեցական գործոց ու խնդրոց մէջ, և հետեւապէս իրաւունք ունինք սպասելու թէ Վանքերու բարենորոգման և արդիւնաւորման այս գովելի ձեռնարկութեան ամենայն ազդեցութեամբ ոյժ պիտի տայ Ն. Ամենապատուութիւն, որպէս զի Վանօրէից նորակազմ Խորհուրդն եւս իւր նախորդներուն պէս լոկ անուն մը չլինի։

Վանքերու բարենորոգման հետ Թեմերու բարենորոգումն ևս օրուան խնդիր է։ Ազգային Ժողովն այս խնդրով պիտի զբաղի, վիճակաց վերակազմութեան ծրագրոյն վիճաբանութեան առթիւ։ Աշխարհագրական և քաղաքական արդի պայմանաց համեմատ առաջնորդական վիճակներու նոր բաժանում մ'ընել և անոնց սահմանները ճշդիւ գծել անհրաժեշտ պէտք մ'է։ Վիճակներ կան որք յոյժ ընդարձակ են, և ուրիշներ՝ յոյժ փոքր։ Թէ՛ առաջնորդաց ապրուստն ապահովելու, թէ վիճակներու կառավարութիւնը կանոնաւորելու և դիւրացնելու համար սահմանաց նոր գծում և ուղղութիւն ակներեւ կարեւորութիւն ունին։ Առաջնորդաց ընտրութեան կերպին, անոնց յարաբերութեանց և ապրուստին նկատմամբ ալ կարեւոր տրամադրութիւններ կը պարունակէ վիճակաց վերակազմութեան ծրագիրն, որ Ազգային Ժողովոյ լուրջ ուշադրութեան արժանի է, որպէս ապաքէն ամեն խնդիրք որք գաւառաց մէջ ազգային վիճակը բարւոքելու կը միտին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՖՐԱՆՍԱ, ՌՈՒՍԻԱ, ԻՏԱԼԻԱ

Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Սփիւլլէր Հանրապետականաց մէկ մասէն և Միապետականաց և Պուլանժեականաց կողմէ պախարակեցաւ այն ենթադրութեամբ թէ Ռուսիոյ հետ Ֆրանսայի յարաբերութիւնք պաղեր են այս օրերս։ Այս ենթադրութիւն եթէ հիմ մ'ունի՝ սա է թէ Ռուսիա չի ճանչեր իտալեան թեւարկութիւնն Հապէշստանի վրայ, մինչ Ֆրանսա՝ Պ. Սփիւլլէրի տնօրինութեան ներքեւ՝ առարկութիւն չի յարուցաներ այն թեւարկութեան դէմ։ Երեսփ. ժողովոյն մէջ միապետական Պրըթէօյլի մարքիզին կողմէ ուղղեալ հարցման մը առթիւ, Պ. Լօքռուա և այլք փափաք յայտնեցին որ Պ. Սփիւլլէր նայի թէ ի՛նչ կ'ընէ Ռուսիա և ըստ այնմ շարժի։ Պ. Սփիւլլէր պատասխանեց թէ ինք Ֆրանսայի շահերուն միայն կը նայի և ո՛չ թէ այս կամ այն Տէրութեան ըրածին, և ըստ այնմ կուտայ իւր որոշումն։ Աւասիկ պատուաբեր պատասխան մը։ Բայց ռուսասիրութիւնը Ֆրանսացւոց մէկ մասը, նոյն իսկ ամենէն ազատամիտ համարուած մասն, ա՛յն աստիճան գձձութեան տարած է, որ առանց շիկնելու կը պահանջեն որ Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախարարն յամենայնի կոյր հետեւող լինի ռուս քաղաքականութեան։

Ռուսիա իրեն յատուկ պատճառ ունի Հապէշստանի վրայ Իտալիոյ թեւարկութիւնը չճանչելու։ Ռուսիա դիտել կուտայ թէ Հապէշ Եկեղեցին շատ մօտ է ռուս Եկեղեցւոյն, և այս կրօնային մերձաւորութիւն յառաջ բերած է փոխադարձ յարաբերութիւններ. երկուց երկրաց եկեղեցականք փոխադարձաբար այցելութիւններ տուած են, և հապէշ և ռուս ժողովրդոց միջեւ համակրութիւն մը հաստատուած է, որով Ռուսիա չէ կարող անտարբեր մնալ Հապէշստանի ճակատագրոյն։ Եւ յետոյ, Հապէշստան բազում դարերէ հետէ կազմակերպեալ Տէրութիւն մ'է, քիչ շատ ալ քաղաքակրթեալ, և չի կրնար համեմատուիլ աֆրիկեան սեւամորթ վայրենի ժողովրդոց, որք առաջին գրաւողին հպատակութեան կ'ենթարկին։ Քոնկոյի Պետութեան կազմութեան առթիւ գաղթային ձեռնարկութեանց վրայ Պերլինի Դեսպանախորհրդոյն հաստատած տրամադրութիւնք չեն վերաբերիր Հապէշստանի։ Իտալիա չի կրնար ուրեմն բոլորովին իւրացնել զՀապէշստան՝ այնպիսի թեւարկութիւն մը հաստատելով որուն համեմատ ուրիշ եւրոպեան Տէրութիւնք չկարենան յարաբերութիւն տածել Հապէշստանի հետ բայց եթէ Իտալիոյ միջնորդութեամբ։ Բաց աստի, Հապէշստան խռովեալ վիճակի մէջ է. կանոնաւոր և վերջնական կառավարութիւն մը չկայ առ այժմ, եւ հետեւապէս չէ կարելի վերջնական տնօրինութիւն մ'ընել Հապէշստանի ապագայ վիճակին նկատմամբ։ Կարելի է յեղաշրջում մը ծագի, որ փճացնէ իտալեան թեւարկութիւնն։

Այս բարոյական և քաղաքական նկատողութեամբք Ռուսիա չընդունիր իտալեան թեւարկութիւնը։ Բայց Ֆրանսա չուզեր Իտալիոյ հետ ձգտեալ յարաբերութիւններն աւելի եւս դառնացնել՝ իրեն չվերաբերող այսպիսի խնդրոյ մը մէջ ընդդիմութիւն յարուցանելով իտալեան քաղաքականութեան դէմ։

ՍԵՐՊԻԱ ԵՒ ՉԵՌՆԱԿՈՐԱ

Պելկրատէ յունուար 27 թուով կը հեռագրուի թէ Նիքոլա Իշխան յայտարարած է սերպ կառավարութեան թէ ինք բնաւ թեկնածու չէ Սերպիոյ գահուն, և թէ իւր փեսին՝ Քարաեորկեւիչ իշխանին հետ իւր անհամաձայնութիւնք անձնական բաներ են և Սերպիոյ գահուն չեն վերաբերիր։

ԴԱՆՈՒԲԻ ՎՐԱՅ ԿԱՄՈՒՐՋ

Պ. Մէրսիէ, Ֆիվ-Լիլ ֆրանսական ընկերութեան ներկայացուցիչը, Պուքրէշ եկաւ, Դանուբի վրայ ռումանական եզերքէն դէպ ի Տօպրուճա կամրջի շինութեան վերաբերեալ բանակցութիւններն աւարտելու։ Այս շինութիւն, ինչպէս ծանուցուեցաւ, նուազուրդի դրուած էր։ Ամենէն վար գին դրած էր այս ֆրանսական ընկերութիւն, 7,657,617 ֆր։ Ամենէն շատ պահանջած էր անգլիական ընկերութիւն մը, 17,630,084 ֆր։ Էյֆէլի ֆրանսական ընկերութիւնն ինն միլիոն ֆր. պահանջած էր։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիլհէլմ Կայսր, որ մարմնամարզական վարժութիւնները շատ կը սիրէ, ինչպէս ոստոստութիւն, ձիարձակութիւն, լողալ, թիավարութիւն, այս միջոցիս սուսերամարտութեան դասեր կ'առնու,

—Պերլինի հանրածանօթ գիտնականներէն մին, Փրոֆ. Վէսթֆալէն, յիմարանոց դրուեցաւ։ Չափազանց մորֆինարկութեամբ յիմարացած էր։ Աւելի հետաքրքրաշարժն այն է որ Փրոֆ. Վէսթֆալէն Պերլինի Համալսարանին մէջ «Ջղային հիւանդութեանց» դասախօս էր, և վերջերս ալ մորֆինամոլութիւնն իւր ուսումնասիրութեան առարկայ ըրած էր։

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Մահապարտից ելեկտրականութեամբ շանթահարումն ելեկտրականութեան միակ նոր կիրառութիւնը չէ զոր կ'ընէ Նոր Աշխարհն։ «Ելեկտրական թղթատարութիւնն» ալ մի քանի շաբաթէն ի գործ պիտի դրուի Հարաւային Ամերիկայի մէջ։ Ամերիկացի ելեկտրագէտ մը միջոց գտած է Ուրուկուէյի մայրաքաղաք Մոնթէվիտէոյէ ելեկտրականութեամբ նամակ ղրկելու ի Պուէնոս-Այրէս, մայրաքաղաք Արժանթինի Հանրապետութեան։ Նամակները փոքր տուփերու մէջ պիտի դրուին, որք ելեկտրական թելի մը վրայ պիտի ընթանան, և երկուց մայրաքաղաքաց հեռաւորութիւնը՝ 400 քիլօմէդր՝ պիտի կտրեն անցնին երկու ժամու մէջ եւեթ. մինչ 400 քիլօմէթրն առ հասարակ 100 ժամու ճամբայ ըսել է, և ամեն սրընթաց կառախումբերն անգամ 7-8 ժամէն առաջ չեն կրնար կտրել այն հեռաւորութիւն։

—Օր. Նէլլի Պլայ, Նէ-Եօրք Ուօրլտի թղթակցուհին, որ յանձն առած էր 75 աւուր մէջ աշխարհի շրջանն ընել, Նիւ Եորք վերադարձաւ 72 օրէն։ Սան Ֆրանչիսկոյէ մինչեւ Նիւ Եորք բովանդակ ճամբուն վրայ եռանդագին ընդունելութիւն գտաւ ամերիկեան ժողովրդէն, որ ջերմ համակրանք ցուցուց այս յանդուգն Ամերիկուհին, ժամանակիս ամենէն սրընթաց ուղեւորուհւոյն։ Իրեն հետ մրցող Օր. Պիսլանտ, որ հակառակ կողմէն ուղեւորած էր, ի հովս շոգենաւուն հասած չլինելով, 75 կամ 76 օրէն պիտի վերադառնայ Նիւ Եորք։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Անցեալ տարւոյն մէջ Եգիպտոսի կառավարական հասոյթք 9,719,000 եգիպտական ոսկի էին, ծախքեր՝ 9,523,000 ոսկի, որով հասութից աւելորդութիւն կար 196,000 ոսկւոյ։ Բայց նոյն տարւոյ մէջ կալուածական տուրքն ենթադրութենէն 340,000 ոսկի պակաս հասոյթ տուած էր։ Եթէ Նեղոսի ջուրց բարձրացումը շատ աննպաստ պայմանաց մէջ տեղի չունենար, հասութից յաւելուածն աւելի մեծաքանակ կը լինէր։ Կառավարական գանձարանին պահեստի գումարն այժմ 1,250,000 ոսկւոյ բարձրացած է։

ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆՔ

Անցեալ և նախընթաց երկու շաբաթներուն մէջ, Ատլանտեան Ովկիանոսն յոյժ ալեկոծեալ էր, բազմաթիւ նաւաբեկութիւնք տեղի ունեցան, ընդ որս [illegible] անգլ. մարտանաւն, որ Հուայթ կղզւոյն եզերքը խրեցաւ, և նաւապետը մի քանի նաւազներով խեղդուեցաւ. որովհետեւ Ատլանտեանի փոթորկին սաստկութիւնն զգալի եղաւ անգլիական և իռլանտական եզերաց վրայ ևս։ Այսչափ բուռն փոթորիկ ուրիշ անգամ ալ տեսնուած էր, թէեւ երկու շաբաթ նոյն սաստ-

—)(61)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԵՌԹՌՈՒՏ

—Զարմանալի հարցում, ժամացոյցս չի նայեցայ, պարոն։ Միեւնոյն ծառայութիւնը ուրիշ շատ ընտանիքներու ալ մատուցած եմ այսպիսի պարագայից մէջ։ Սովորաբար կէս ժամ, երեք քառորդ կը բաւեն ինձ։

—Եւ յետոյ ի՞նչ ըրիք։

Ռընոտիէռ հեգնոտ ձեւով մը դատաւորին երեսը նայեցաւ։

—Պարոն Պառէտիէօ, լաւ ըրիք կանխաւ ազդարարելով ինձ թէ ձեր հարցումներն այլանդակ պիտի ըլլան. մինչեւ իսկ բառը ճիշդ չէր. լաւագոյն էր ըսել անպատեհ։

—Քանի որ կանխաւ իմացուցի ձեզ, պարոն, իրաւունք չունիք նեղանալու։ Կը խնդրեմ ուրեմն որ հաճիք պատասխանել ինձ։

—Սէրտօն վերադարձայ, ըսաւ Ռընոտիէռ զգուշութեամբ։

—Ժամը քանի՞ն էր։

—Չեմ գիտեր։

—Ժամը ութն էր։

—Շնորհակալ եմ որ կ'իմացունէք ինձ։ Բայց քանի որ գիտէիք, աւելորդ էր ինձ հարցունելնիդ։

—Իմ հարցումներս, որք արդարութիւնը լուսաբանելու նպատակաւ կ'ուղղուին, զձեզ բարկացնելու հանգամանք մը չունին։ Կրնայ ըլլալ որ գողութեան փորձ մը եղած ըլլայ ձեր մեկնելու վայրկենին ու Վիրժինիի մահն երեւան ելլելու վայրկենին միջեւ։ Ֆէյնի Տան շըրջակայքը կասկածելի մէկու մը չպատահեցա՞ք։

—Ո՛չ։ Միայն, ինձ այնպէս կուգայ թէ անտառին մէջ լսեցի Հէօյնի ձայնը, Շանդէկլըրէի ջաղացպանը։ Բայց ո՞վ կրնայ կարծեցնել տալ ձեզ թէ գողութեան փորձ մը եղած է։

Ռընոտիէռ զարմացմամբ իր շուրջը կը դիտէր։

—Այս խուցին տակնուվրայութիւնը։

Բժիշկը ժպտեցաւ։

—Եթէ գողութեան փորձ եղած է, ինչպէս կ'ենթադրէք, իմ մեկնելէս վերջն ըլլալու չէ։

—Ինչո՞ւ համար։

—Որովհետեւ այս խուցը տակնուվրայ էր արդէն իմ եկած ժամանակս, երբ Պ. Բուրաժօ ողջ էր տակաւին։

Եւ արդարեւ, կարելի էր։ Դատաւորին մտքէն անցած չէր այս բանս։ Այսու հանդերձ չզարմացաւ։ Ինք այդ հարցումներն ուղղած էր սա հարցման հասնելու համար.

—Արդեօք պէտք ունեցա՞ք այս գրասեղանին վրայ ելլելու, պարոն։

Արեան հեղեղ մը պատեց Թշուառականին այտերը։

Այդ այնքան պարզ խօսքերը կը վերակենդանացնէին առաւօտեան տեսարանին, երբ պառաւն իր վրիժառու ձայնով կ'ամբաստանէր զինքը, ու երբ անոր դիակը կը կախէր այդ չուանէն։ Յետոյ, գրեթէ միեւնոյն վայրկենին, արիւնը սիրտէն իջաւ, ու գունատեցաւ, նոյնքան որքան գունատ էր խեղճ Բուրաժօն իր մահուան անկողնոյն մէջ։

—Բայց բնաւ, պարոն, ըսաւ խռովեալ ձայնով։

Իր առաջին հարցման ու յաջորդին միջեւ, Պ. Պառէտիէօ քանի մը երկվայրկեան միջոց ձգեց։

Այսքանս բաւական էր Թշուառականին՝ ինքզինքը ժողվելու համար։

Եւ սակայն արագ ակնարկով մը նշմարած էր, գրասեղանին վրայ, ոտնամանի մը հետքը։

Իր ոտքին հետքն էր այն։

Դատաւորը ցոյց տուաւ զայն իրեն։

—Կ'ուզէինք գիտնալ թէ ո՞վ ելած է այստեղ, ըսաւ. այս կերպով թերեւս շատ բան իմանանք։

—Շատ պարզ է։ Անտարակոյս այն մարդը որ Վիրժինի Լաթուշը վար առած է կախուած տեղէն։

—Ո՛չ. մարդը աթոռի մը վրայ ելաւ։

—Թերեւս նոյն իսկ Վիրժինիի ոտքին հետքն է։

—Անիկայ մուճակներ կը հագնէր։

—Ուրեմն անկարելի է լուսաբանել զձեզ։

—Դուք չըլլա՞ք։ Յիշողութիւննիդ լա՛ւ ամփոփեցէք։

—Կը կրկնեմ ձեզ...

—Եթէ կը պնդեմ, պարոն Ռընոտիէռ, պատճառն այն է որ այս հետքը զոր կըրնաք մօտէն դիտել, այս թուղթին վրայ, մասնաւոր նշան մը կը պարունակէ և այդ մասնաւոր նշանը ձեր կօշիկին տակ ալ կը տեսնուի։

—Ա՛հ, կը զարմացունէք զիս. ի՞նչ ըսել կ'ուզէք։

—Դո՛ւք ինքնին դիտեցէ՛ք թէ ձեր աջ ոտնամանի ներքանը ձախ կողմէն հինգ գամ չի՞ պարունակեր, մինչ աջ կողմը վեց հատ կայ։

Ռընոտիէռ նայեցաւ։

—Ճշմարիտ է, ըսաւ։

—Հիմակ այս թուղթը տեսէ՛ք... հինգ՝ ձախակողմը, վեց՝ աջակողմը։

—Հետաքրքրական, յիրաւի շատ հետաքրքրական է այս։

Բժիշկը թուղթը կը զննէր երկարօրէն։ Ժամանակի պէտք ունէր իր պաղարիւնութիւնը գտնելու համար։ Երկրորդ անգամ ըլլալով, յուզուած էր։

—Բայց ինչպէ՞ս կ'ըլլայ այս, ըսաւ։ Իրաւ է թէ աւասիկ աջ ոտքիս կաղապարը։ Եւ սակայն կը հաւատեմ ձեզ թէ....

Ձեռքը ճակտին տարաւ, եւ ժպտելով.

—Ա՛հ, տէ՛ր Աստուած, մոռցեր էի։ Ինչ տխմարութիւն...

Ազատ շունչ կ'առնուր, սփոփուած, զուարթացած։

—Ի՞նչ յիշեցիք տեսնենք, հարցուց Պ. Պառէտիէօ։

—Երբ ես ներս մտայ, ըսի ձեզ թէ այս խուցը տակնուվրայ գտած էի... դարակները բաց էին... թուղթերը ցըրուած գետին ինկած էին։ Անուշադրութեամբ վրան կոխեցի, վեր առի զայնս և գրասեղանին վրայ դրի։

Այս բացատրութիւնը յստակ, համոզիչ եւ ընդունելի էր։

Պ. Պառէտիէօ զգաց թէ իր բոլոր կասկածները կը փարատէին։

—Պիտի ներէք ինձ, պարոն Ռընոտիէռ։

—Չէ՞ մի որ դուք ձեր պարտքը կը կատարէիք։

Ձեռքը դատաւորին կարկառեց։

Եւ դատաւորը սեղմեց զայն։

—Ես զձեզ հրաւիրեցի, տօքթօր, որպէս զի պարզապէս մահն հաստատէք։ Դատաւորին անկ է, և ո՛չ թէ ինձ, հարցաքննութիւնն աւելի առաջ տանիլ, եթէ պատշաճ դատէ, և բժիշկ մը կարգել՝ օրինական քննութիւն մը կատարելու համար Վիրժինի Լաթուշի վրայ։ Ուրեմն այլ եւս պէտք չունիմ ձեր ծառայութեանց և ազատ էք։

Երկու մարդիկ զիրար ողջունեցին։

Խոհանոցէն անցած պահուն, —վասն զի վանդակը գոց կը մնար, Վիրժինիի մահը խանգարած ըլլալով տան սովորութիւնները —տօքթօրը Լա Հէօյնը նշմարեց չըմինէին մօտ նստած, ուր կը դողդղար ջղաձգութենէ ցնցուողի մը պէս։

Կանգ առաւ անոր առջեւ։

Գեղջկուհին չհամարձակեցաւ վեր բարձրացնել աչքերը։

—Դուն հիւա՞նդ ես, հարցուց Ռընոտիէռ, բարձրաձայն, որպէս զի բակին մէջ գտնուողները լսէին զինքը։

—Ո՛չ, միայն պաղ առած եմ։

—Բազկերակդ տեսնեմ։

Լա Հէօյն ձեռքը կարկառեց։ Ռընոտիէռ պառաւին ու պատուհանին մէջտեղ նստելով, ցած, շատ ցած ձայնով խօսեցաւ հետը։

—Սի՛րտ առ... վստահութիւն ունեցի՛ր... մանաւանդ բերնէդ բառ մը չի հանես, և փրկուած ենք. բան մը չպիտի ըսես, այնպէս չէ՞։

—Ո՛չ։

—Իմ վրաս վստահութիւն ունեցիր։ Կը հասկնա՞ս։

—Այո՛։

—Յուսամ թէ ստակդ քովդ չէ։

—Ո՛հ, չէ։

—Պահեցի՞ր։

—Անմիջապէս։

—Ապահո՞վ տեղ մը։

—Անտառին մէջ։

—Ո՞չ ոք տեսաւ զքեզ։ Խոհեմութեամբ շարժեցար անշուշտ։

—Ո՛չ ոք։ Ապահով եղիր։

—Լա՛ւ։ Փրկուած ենք։

Եւ գեղջկուհւոյն ձեռքը թողլով, իբր թէ բարկացած.

—Բազկերակդ հարիւր քսան կը նետէ, ըսաւ։ Սաստիկ տենդ ունիս։ Չափազանց յոգնութիւն կրեցի՞ր։

(Շարունակելի)

կութեամբ տիրող այնպիսի փոթորիկ չէ յիշուիր։ Անգլիոյ և Եւրոպիոյ միջեւ հեռագրաթելք խզեցան պահ մը։ Ծովը և մի քանի գետեր չափազանց բարձրանալով եզերքը կոխեցին և շատ շէնքեր խորտակեցին։ Փոթորկին ոյժն զգալի էր Փարիզի մէջ իսկ, ուր շատ մը շէնքերու կղմինարք ի փողոց թափեցան, տանիքներու ապակիներ կոտրեցան, ևն․ ևն․։

—Գ․ Քրիսփի Ինֆլուէնցայէ վարակուած է։

ՍԵՐՊԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Սերպիոյ պատերազմական նախարարութիւնը միջոցներ ձեռք կ՚առնու Զայչարն ամրացնելու, իբրեւ զգուշութիւն պուլկարական պատրաստութեանց դէմ։

—Պուլկար կառավարութիւնն որոշեց փամփուշտի ազգային գործարան մը բանալ Պուլկարիոյ մէջ։ Յոյժ նպաստաւոր պայմաններ առաջարկեց օտար դրամատեարց՝ այսպիսի հաստատութիւն մը հիմնելու պուլկարական հողի վրայ։ Ամեն մեքենայք և նախնական նիւթք երեք տարի անմաքս պիտի ընդունուին, կառավարութիւնը տարին 20 միլիոն փամփուշտ անպատճառ պիտի գնէ գործարանէն, և 100 զինուորներ և մի քանի սպայներ ձրիապէս գործարանին տրամադրութեան ներքեւ պիտի դնէ։

ԲԺԻՇԿ ՇՐԷԲԷՐԻ
ԱՌՈՂՋԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԺՇԿԱԿԱՆ
ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՆՑ ԳՈՐԾԻՔԻ
Արանց, կանանց եւ տղայոց համար
45 ՊԱՏԿԵՐՈՎ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ Վ․ Յ․ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Ահաւասիկ գիրք մը՝ որ թէ՛ առողջին և թէ՛ հիւանդին միանգամայն պիտանի է։

Առողջ ես, կ՚ուզե՞ս առողջութիւնդ մշտատեւել և միշտ կայտառ ապրիլ, կը փափաքի՞ս մանչ և աղջիկ տղայոց մարմինը զօրացնել, հետեւէ՛ Գերմանացի բժիշկ Շրէբէրի, և նորա ցոյց տուած շարժումներն ի գործ դնել տուր։

Հիւանդ ես, կուրծքդ, գլուխդ կը ցաւի և կամ ընչարգելութիւն, մաղձոտութիւն, մելամաղձոտութիւն, անդամալուծութիւն, թուլութիւն, դժուարամարսութիւն, թոքերու տկարութիւն, որովայնի պնդութիւն, թանչք, երազափորձութիւն ունի՞ս, ջանա ճշդութեամբ գործադրել գերմանացի բժիշկին պատուէրներն։

Վաճառի Մարգարեան գրատանն և ամեն գրավաճառաց քով ի գին 5 ղրշ․։ Գնողաց համար % 20 զեղչ։ 231 4—6

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

Վեհ․ Հայրապետն Ամենայն Հայոց Տ․ Տ․ Մակար Ս․ կաթողիկոս հետեւեալ կոնդակն ուղղած է առ Ամեն․ Ս․ Պատրիարք Հայրն։

Սոյն կոնդակն երէկ կարդացուելով յատենի Խառն Ժողովոյ, ժողովականք յոտնկայս և շնորհակալութեամբ լսեցին անոր ընթերցումը։

ՄԱԿԱՐ ԾԱՌԱՅ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱՍԱՆԵԼԻ ԿԱՄՕՔՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ․

Գերաշնորհ Պատրիարքին Հայոց Կ․ Պոլսոյ Բարձր․ Սրբազան Խորէն Արքեպիսկոպոսի՝ յաւէտ սիրելւոյ մերում խնդալ ի Տէր։

Յէջս Արեւելք լրագրոյ մայրաքաղաքիդ ախորժ հաճութեամբ ընթերցաք զշրջաբերականն Ձեր զթուղթ, յորում սրտառուչ իմն բանիւք պատկերացուցանելով առաջի բարեպաշտօն ժողովրդոց կողմանցդ Թուրքիոյ զբարձր կրօնական նշանակութիւն Արարատեան Մայր Աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի և Առաքելական Աթոռոյ Սրբոց Յակոբեանց, զգայուցանէք նոցա զբազմադիմի կարիս յիշեալ հաստատութեանց և զնուիրական պարտիս իւրաքանչիւր ազգայնոյ ի մասնակցութիւն մեծամեծ ծախուց սոցին, և շարժեալ ի սրբազան պարտաւորութենէ պատրիարքական պաշտաման իբրեւ ներկայացուցիչ Արարատեան Մայր Աթոռոյս և Գահակալի նորին և իբրեւ պաշտպան ազգային անդին սեպհականութեանց ի սրբազան վայրս փրկագործութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ յԵրուսաղէմ, սովորաբար յանձն առնէք Ձեզ ստորադրեալ ամենայն հոգեւոր և ազգային պաշտօնէից՝ Գերապատիւ Առաջնորդաց, Տեղապահաց, Փոխանորդաց, Քարոզչաց եւ Պատուարժան կրօնական ու Քաղաքական Ժողովոց և Թաղական Խորհրդոց, զի ուր արդէն հաստատեալք են գանձապետք՝ յանուն Մայր Աթոռոյս և Սրբոյն Երուսաղեմի, պարտաւորել զամենայն գանձապետս և հսկել, զի յամենայն կիւրակէ և ի տօնական աւուրս անխափան և անպատճառ շրջաբերեսցեն յեկեղեցիս զյակացեալ գանձանակս, իսկ ուր տակաւին չեն հաստատեալք նոյնպիսի գանձապետք՝ ի խափանումն ազգային բարեպաշտութեան, հաստատել անմիջապէս և դնել ի վերայ նոցա զնոյն պարտաւորութիւնս, զանուանս ամենեցուն նոցա յայտնելով ընդհանուր գանձապետի Մայր Աթոռոյս՝ Մեծապատիւ Տիգրան էֆէնտի Կիւմիւշկերտեան և Պատրիարքական Փոխանորդի Սրբոյ Երուսաղեմի՝ Տեառն Սիմէոն Արքեպիսկոպոսի։

Սիրելիդ մեր ի Տէր, ի բանս անդ շրջաբերական թղթոյդ ակներեւ տեսանելով մեր զհոգւոյդ Ձերոյ զջերմեռանդն հարազատութիւն առ երկոսին Առաքելական Աթոռսն՝ Արարատեանս ասեմ Սրբոյ Էջմիածնի և Սրբոց Յակոբեանց, որ յԵրուսաղէմ, ընդ նմին և զգեղեցիկ նախանձախնդրութիւնդ բարեփայելչութեան ազգային հաստատութեանցն այնոցիկ, ուրախացաք յոյժ ի սիրտ և ի հոգի, ուստի և անհրաժեշտ վարկաք մերով այսու հայրապետական կոնդակաւ յայտնել Բարձր Սրբազնութեան Ձերում զգոհունակութիւն սրտի մերոյ վասն այդօրինակ հրապարակական պաշտպանութեանց նիւթական և բարոյական օգտից յիշեալ Առաքելական Աթոռոց, որք միակ սեպհականութիւնք են Հայաստանեայց ազգի և տեղիք պարծանաց նորա ի մէջ ազգաց օտարաց, մաղթելով յԱմենաբարձրեալն Աստուծոյ արգասաւորս առնել զսերմն ոգեւորիչ բանից վարդապետութեան Ձերոյ ի սիրտս և ի հոգիս սիրելի Հայոց ժողովրդեանդ և զօրացուցանել զՁեզ ամենազօրական շնորհօք Հոգւոյն Սրբոյ, որպէս զի կարող լինիջիք համբերատար հոգւով և խոհական ղեկավարութեամբ յառաջ վարել զպաշտօնդ Ձեր դժուարատար յօգուտ Սրբոյ Եկեղեցւոյ մերոյ և Ազգի սիրեցելոյ։

Բաղձն է մեզ առաւել՝ ընդ գոհունակութեան սրտի մերոյ՝ յաղագս վերոյիշեալ ազգօգուտ տնօրէնութեանդ՝ յարակցել և զշնորհաւորութիւնս մեր վասն Նորոյ Տարւոյս և Հրաշափառ Ծննդեան և Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, Ձեզ և որոց ընդ նախագահութեամբ Ձերով վաստակին բարեհոգ և բարեջան անդամք Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց, հայցելով ի մանկացելոյն Յիսուսէ, զի ի նորոգել տարւոյս նորոգեսցէ՝ զհոգեկան և զմարմնական կարողութիւնս Ձեր ամենեցուն և լցուսցէ՝ զՁեզ հոգւով իմաստութեան և հանճարոյ, առ ի կարող լինել խորհել և գործել միշտ, որ ինչ օգուտն Սրբոյ Եկեղեցւոյ մերոյ և Ազգի պահանջէ։

Մնամք
վասն լրութեան Ազգիս
ամենաջերմեռանդն աղօթարար
ՄԱԿԱՐ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Թ․ 1

Ի 1 յունվարի 1890 ամի փրկչական
և ի մերում թուականութեանս ՌՅԼԹ
ի Սուրբ Էջմիածին

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

Ամեն․ Ս․ Պատրիարք Հայրը թաքրիր մը ուղղելով Դատական և Կրօնական գործոց նախարարութեան՝ արտօնութիւն խնդրած է ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ անունով կրօնական և բարոյական շաբաթաթերթի մը հրատարակման համար։ Այս թերթ պիտի հրատարակուի Արմաշու Դպրեվանուց անուամբն ու խմբագրութեամբը։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎ

Խառն Ժողովն ի Նիստ գումարեցաւ երէկ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ ընդ նախագահութեամբ Ամեն․ Ս․ Պատրիարք Հօր։

Յայտնի է թէ ըստ տրամադրութեան Ազգ․ Սահմանադրութեան՝ Ազգ․ վարչութեան Կրօնական ու Քաղաքական ժողովներն երկու տարին մէկ անգամ փետրուար ամսոյ սկիզբը, տեղւոյս խորհրդոց ատենապետներուն հետ միանալով երեսփոխանաց բաշխման ցանկը կը պատրաստեն, հիմ բռնելով իւրաքանչիւր թաղի ընտրողաց թիւը։

Ժողովն՝ այս սահմանադրական գործողութիւնը կատարելու համար, որոշեց շրջաբերական մը գրել մայրաքաղաքիս թաղական խորհրդոց և պահանջել որ ութօրեայ պայմանաժամու մէջ, իւրաքանչիւրն իւր թաղի երեսփոխանական ընտրողաց տումարը յականէ անուանէ պատրաստելով ուղղէ ի Պատրիարքարան։

Ժողովն որոշեց սոյն տումարներն ստանալէ յետոյ, անմիջապէս կատարել բաշխման գործողութիւնն և գործադրութեան դնել։

Բաբերդի վիճակէն ինչ ինչ վիճակային խնդրոց համար դանգատագրեր եկած էին տեղւոյն առաջնորդ Գեր․ Ամբրոսիոս վարդ․ Ռուբինեանի ընթացից մասին։ Ժողովն որոշեց հաղորդել զայնս Ս․ առաջնորդին, հարկ եղած բացատրութիւնները տալու համար։

Ազգային վարժարանաց ուսմանց ընդհանուր աղիւսակին համար ժողովոյ կողմէ մասնաժողով մը կազմուած էր որպէսզի Ուսումնական Խորհրդոյ հետ միանալով քննեն այդ աղիւսակը։ Ժողովն, ըստ առաջարկութեան Ուսումնական Խորհրդոյ, որոշեց ստիպողականութիւն տալ այդ խնդրոյն։

Ժողովն զբաղեցաւ նաեւ այլ և այլ գաւառական և յարաբերական խնդիրներով։

ԱԶՆ․ ՍԱՐԳԻՍ ԷՖ․ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆԻ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ
Յանձնաժողովոյ ջանիւք
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ԱՆԴԻՄԱԿ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԱՐԱՄԵԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Ի ԹԱՏՐՈՆ ՔԱՂԿԵԴՈՆԻ
Շաբաթ գիշեր 3 Փետր․ 1890 ժամը 4ին
ՄՈՒՏՔ ԵՐԵՔ ԱՐԾԱԹ ՄԷՃԻՏ
Վայելուչ զգեստ կրելն անհրաժեշտ է

Մեծ․ Անդամք Կարգադիր-Մասնախմբին

Ատենապետ	Թաշճեան Սարգիս
Փ․ Ատենապետ	Դիմաքսեան Յարութիւն
Գանձապետ	Սարգսօֆ Գառնիկ
	Գառանեան Սարգիս
	Սորտաճեան Աւետիս
	Կամսարական Արմենակ
	Կիւլպենկեան Կիւլպենկ
	Կիւլպենկեան Գալուստ
	Ղազարոսեան Բարսեղ
	Մանուկեան Մկրտիչ
	Միսաքեան Տիրան
	Յովակիմեան Յովակիմ
	Ներսէսեան Լեւոն
	Շիրինեան Միհրան
	Չերքէզեան Գարեգին
	Պէնկեան Յակոբ
	Ստամպոլլուեան Բարսեղ
	Ֆընտըգլեան Արտաշէս
	Պէյլէրեան Եղիա

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ․ Սուլթանը միջօրէին այդ մզկիթը գնաց և կատարեց ուրբաթու աղօթքը։ Ն․ Վեհափառութիւն, յաւարտ արարողութեան, Երլտըզի պալատան կից քէօշկը գնաց և պատուհանէն դիտեց Սէլամլըքին ներկայ գտնուող զօրաց մեծ անցքը։

Ճէպը Հիւմայունի պաշտօնատան մէջ կը գտնուէին ռուսական դեսպան Պ․ Նելիտոֆ, կինը, որդին, երկրորդ թարգման Պ․ Մաքսիմօֆ, զինուորական կցորդը, ֆրանսական ու աւստրիական դեսպանատանց զինուորական կցորդք և երեւելի շատ օտարազգի զբօսաշրջիկներ։

Վեհ․ Սուլթանն իմանալով սոյն ներկայութիւնը, սենեկապետ Մէհմէտ Էմին պէյը ղրկեց, որ յանուն Ն․ Վեհափառութեան մեծարեց զանոնք։

* *

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ ռուսական դեսպանը, կինը, որդին և երկրորդ թարգմանը Վեհ․ Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցան և արժանացան Ն․ Վեհափառութեան մեծարանաց։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆՈՒԷՐԸ

Պէրլինէն հասած լուրեր կը ծանուցանեն թէ Գերմանիոյ կայսրը չորս ընտիր նժոյգներ նուիրած է Վեհ․ Սուլթանին։

ՄԻԼԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐ

Միլան թագաւորը Բարիզէն հեռագիր մը ուղղած է Յունաց Ամեն․ Պատրիարքին, ամանորի առթիւ իւր շնորհաւորութիւնները մատուցանելով ու շնորհակալութիւն յայտնելով Պատրիարքին ու Սինոդին՝ այն հայրական և սիրալիր ընդունելութեան համար զոր ըրած էին իր ի Կ․ Պոլիս այցելութեան ժամանակ։ Սերպիոյ Նախորդ թագաւորն այս առթիւ բարեմաղթութիւններ կ՚ընէ Վեհ․ Սուլթանին համար։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐՔ

Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ վերանորոգելի առեւտրական դաշնագրոյն բանակցութիւնք սկսած են։ Հին դաշնագրոյ պայմանաժամը կ՚աւարտի յառաջիկայ յուլիս 6ին։

Թուրքիայէն Աւստրիա և անտի ի Թուրքիա փոխադրուած ապրանաց համար յարգ․ հարկերն ութը մաքսատուրք կ՚առնուէր ապրանաց արժէքին համաձայն։ Սակայն յետ այսորիկ այդ դրութիւն պիտի փոխուի և երկու կողմէ փոխադրեալ ապրանաց մաքսատուրքը պիտի գանձուի ապրանաց տեսակին համաձայն։ Այս կարգադրութիւն որոշուելով, նոր դաշնագրոյն սակագինք ըստ այնմ պատրաստուած են։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆԱՑ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

Կայս․ հրամանաւ՝ սպայից և զինուորաց հագուստներն յետ այսորիկ տեղական կերպասներէ պիտի պատրաստուին։ Այս առթիւ Սպարապետի Դրան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է, զոր կը կազմեն ընդհանուր [illegible] նախագահ Ահմէտ փաշա, ծախուց տնօրէն Հասան փաշա և շինութեանց ճիւղին նախագահ Ապէտին փաշա։

— —

ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ԾՐԱԳՐԱՄ

Կայս․ հրամանաւ արուեստից ծրագրամներ տրուած են Թուրք աղջկանց արհեստական գիշերօթիկ վարժարանին չորս աշակերտուհեաց։ Կրթական նախարար Մինիֆ փաշա նախընթաց օր Մէարիֆի պաշտօնատունը կոչել տուաւ այդ աշակերտուհիներն և անձամբ յանձնեց ծրագրամներն։

Ինչպէս կը յիշուի, այս աշակերտուհիք Գերմանիոյ Կայսրուհւոյն ի Կ․ Պոլիս գտնուած ատեն Ն․ Վեհափառութեան մատուցած էին իրենց ձեռագործներն և Կայսրուհին գոհ մնացած ու նուէրներ ըրած էր անոնց։

— —

ՕՍՄ․ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ ԲԵՏՐՍԲՈՒՐԿԻ

Բետրսպուրկի օսմանեան դեսպան Հիւսնի փաշա անցեալ հինգշաբթի գիշեր փառաւոր երեկոյթ մը տուեր է, որուն ներկայ գտնուեր են դեսպանական մարմինը, արտաքին գործոց նախարարն՝ իւր խորհրդականին ու գլխաւոր պաշտօնատարաց հետ, միւս նախարարք, պետական խորհրդոյ, ծերակոյտի անդամք, արքունականք ու բարձրաստիճան զինուորականք։

«Հիւսէյին փաշայի նախորդը, Շաքիր փաշա, տասն և մէկ տարիներ Բետրսպուրկի օսմ․ դեսպանութիւնը վարած և ազնիւ յարաբերութիւններ հաստատած ըլլալով, արդէն դեսպանն այդ յիշատակը կենդանի պահելու դժուար հարկին մէջ կը գտնուէր, կ՚ըսէ Ժուռնալ տը Ս․ Բեթըրսպուրկ։ Հիւսնի փաշա գիտցաւ յաղթել այդ դժուարութեան․ սիրալիր հիւրընկալութիւն մը, փառաւոր սրահներ, անբասգիւտ սպասարկութիւն մը, կատարեալ կենցաղագիտութիւն մը, ամեն ինչ կը միանար ամենաքաղցր տպաւորութեան մը ներքեւ թողլու համար հրաւիրեալները։»

— —

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ԲԵՐԱՅԻ

Թաղապետական Զ․ շրջանակի բժշկական յանձնաժողովն հետեւեալ տեղեկագիրն հրատարակած է։

Բերայի ու շրջակայից առողջապահական վիճակը՝ սովորաբար տարւոյն այս եղանակին մէջ երեւցած կանոնաւոր ընթացքը կ՚ունենայ հետզհետէ։

Համաճարակ ինֆլուէնցան սրագ և զգալի կերպիւ կը նուազի, և ամեն ինչ ցոյց կու տայ թէ այդ հիւանդութիւնն ի մօտոյ բոլորովին պիտի անհետանայ։

Կարմրախտի ու կեղծմաշկութեան դէպք բնաւ չպատահիր այլ եւս։

— —

ԹՐԱՄՎԷՅԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ

Ըստ տեղեկութեանց Հաքիքաթի, Երուանդ էֆէնտի Շիրինեան մենաշնորհ խնդրած է թրամվէյի գիծ մը հաստատելու համար Հայտար Փաշայի, Գատըգիւղի և Գըզըլ Թօփրագի միջեւ։ Այս առթիւ բանակցութիւնք կը կատարուին Առեւտրական ու Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան և Քաղաքապետութեան միջեւ։

Ռուսիոյ Սինոդն որոշեր է երկու վարժարան հիմնել, մին Այնորզի մէջ, Աշինով գաղթին ընկեր Բայիսիոս սարկաւագապետին տնօրէնութեան ներքեւ, և միւսն յԵրուսաղէմ, Պաղեստին ու առաքելական ընկերութեան հսկողութեան ներքեւ։

—Ներկայ տարւոյ շրջանին համար, օսմ․ ծխախոտի Ռէժիի վարչական խորհրդոյ նախագահի պաշտօնին վրայ պահուած է Պ․ Մալէ, և փոխ-նախագահ՝ Պ․ Զիֆֆէր։

—Նիկոմիդիա-Էնկիւրիի գծին ճանբուն վրայ այնքան առատ ձիւն տեղացեր է որ տեղ տեղ աշխատութիւնք ընդհատուեր են։

—Սէլանիկի զինուորական ատեանը, դատելով Տէլի Անտոն անուն մարդ մը, որոյ տունէն 123 օխա վառօդ գտնուած էր, դատապարտած է զնա հինգ տարուան շղթայակապ աշխատութեան և 5666 ղրուշի դրամական տուգանաց, որ է վառօդի արժէքին կրկինը։

—Սէլանիկի նաւահանգիստէն մինչեւ հիմա իրենց հայրենիքները ղրկուած արձակեալ զինուորներու թիւը 6085ի կը հասնի։

—Երէկ Սէլամլըքի արարողութեան պահուն չորս տարեկան թուրք աղջիկ մը Վեհ․ Սուլթանին մատոյց ոսկեթել բանուած վերտառութիւն մը։ Ն․ Վեհափառութիւն ընդունելով զայն, թիկնապահաց միջոցաւ իւր գոհունակութիւնը յայտնել տուաւ։

—Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան տնօրէնութիւնը նամակաւ մը կը հերքէ այն լուր, թէ նախընթաց օր Մաքրիգիւղէն Չէքմէճէ գնացող կառախումբին տակ մարդ մը մնացեր է։

—Քաղաքապետութիւնն որոշած է լրագրաց միջոցաւ հրատարակել մայրաքաղաքիս և շրջակայից մէջ վաճառուած ամեն տեսակ մսերու գինն ի գիտութիւն հասարակութեան։

—Սէլանիկէն կը գրեն թէ Բալզէի մէջ սաստիկ ցուրտ կ՚ընէ և ամեն կողմ սառած է։ Ցուրտին սաստկութենէն փողոցներու մէջ շրջիլն անկարելի դարձած է։

—Ի Քիւչիւք Չէքմէճէ Գասըմ Եագուպ տղարակին մօտ գտնուած է Միչօ անուն պուլկարի մը դիակը։ Քննութիւն կատարելով դիակի վզին վրայ դաշոյնի վէրք մը գտնուած և ոտքերն ալ չուանով կապուած ըլլալով, հաստատուած է թէ Միչօ ոճրագործութեան մը զոհ գնացած է։ Ոստիկանութիւնը կասկածելի երեք մարդեր ձերբակալած է։

—Ծովային նախարարութեան տապարանի երկու պաշտօնեայք պատրաստուած են մարտանաւերու ի ծով իջուցման հանդիսին լուսանկարներն, զորս պիտի մատուցանեն Վեհ․ Սուլթանին։

—Երէկ ի Ղալաթիա Մայէր անուն ռումանացի մը իւր հօրուին՝ Լազոյի հետ կռուի բռնուեցաւ և քարով մը իւր հօրուին գլուխը ծանրապէս վիրաւորեց։ Ոստիկանք հասնելով Մայէրը ձերբակալեցին։

—Ինֆլուէնցան ճարակած է նաեւ ի Գավալա, ի Տրամա և ի Սէրէզ՝ սակայն շատ թեթեւ, զի վարակուողք շուտով կ՚ապաքինին։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ
ԲԵՐԱՅԻ

Այս գիշեր ներկայացում չկայ ի Նոր Թատրոն, որովհետեւ Մասնական Պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ։

Վաղը ցերեկ, զեղչեալ գներով, ՄԱՍՔՕԹ (LA MASCOTTE)։

Յառաջիկայ երեքշաբթի գիշեր տեղի կ՚ունենայ Պ․ Քլոտիւսի Օրլաէգի խմբին առաջին երգչուհի տիկին Մունիէի առաջին ներկայացումն։

ԱԶԴ

Անդալուզեան շոգենաւը, Լիվըրբուլէն աստ եկաւ ընդհանուր վաճառքով։

ԷՏ․ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Գործակալ Անդալուզեանի Ընկ․

ՀԱԶՈՒԱԳԻՒՏ ԱՌԻԹ

ԲՐԻՏԱՆՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ
ՉԷՄՊԸՐՍԻ
ENCYCLOPÆDIA

Այս գերագանց գործ, որ տեսակին մէջ առաջնակարգ կը համարուի, 10 հաստատակազմ հատորներէ բաղկացեալ է, մաքուր թղթի վրայ գեղեցիկ մանրատառ տպագրութեամբ, իւրաքանչիւր էջ երկու սիւնակի բաժնուած, աշխարհագրական, բնապատմական, գեղարուեստական և այլ ընտիր ընտիր պատկերներով, գծագրութեամբք և նշանաւոր մարդկան կենդանագրերով զարդարուած, և կը պարունակէ աւելի քան 27,000 յօդուած, 8,320 մեծադիր էջերու վրայ։ Պատմական, հնախօսական, աշխարհագրական, գիտական, ազգագրական, մատենագրական և այլ գեղարուեստից, թէ հասարակ արհեստից վերաբերեալ խնդիրք, գործք և գործիչք առաջնակարգ ճանաչուածութեամբ օժտեալ հեղինակաց գրչին ներքեւ պարզուած և լուսաբանուած են սկզբնական հանճարի այս գեղեցկագոյն ու ճոխագոյն արտադրութեան մէջ։

Մասնաւոր պատճառաւ մը ի վաճառ հանուած է այս գործէն օրինակ մը։ Տասն հատորներն ալ մաքուր վիճակի մէջ։ Վերջին գին՝ հինգ անգլ․ ոսկի։ Դիմել առ Տէօքմէճեան էֆէնտի, ի տպարանի Արեւելք լրագրոյ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ․ ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Բարիզ, 31 յունուար

Ամեն լրագիրք կը հաստատեն թէ հանրապետական երեսփոխանաց ամբողջական գումարումն անյաջող արդիւնք ունեցած է։ Թան և Տէպա սոյն գումարումն կը նկատեն հանրապետական մեծամասնութեան առջեւ լարուած թակարդ մը։ Բայց կը յուսացուի որ այս հնարք հետեւանք չունենայ։

Նիս, 31

Երէկ իրիկուն, Գլինքայի «Կեանք վասն Ցարին» անուն թատերանուագին ներկայացման առթիւ, ռուսասիրական մեծ ցոյց մը տեղի ունեցաւ թատրոնին մէջ։ Ռուսաց ազգային երգը քանիցս կրկնուեցաւ «Կեցցէ՛ Ռուսիա, կեցցէ՛ Ցարն» աղաղակներով, հանդիսականք յոտն կանգնած։

Պէրլին, 31

Նացիոնալ Ցայտունկ Սթօֆէլ գնդապետի տեսութեան վրայ խօսելով, կ՚ըսէ թէ ֆրանքօ-գերման նիզակակցութիւնը գէշ գործ մը պիտի լինէր Գերմանիոյ համար, եթէ ի փոխարէն Գերմանիա հարկադրէր Ալզաս-Լօռէնն ետ տալ Ֆրանսայի։ Եթէ Ֆրանսա Գերմանիոյ նիզակակցութեան փափաքող է Ռուսիոյ դէմ քաղաքակրթութիւնը պաշտպանելու համար, անկարելի բան մը պէտք է համարի Մեցի և Սթրազպուրկի պահապան զօրաց ֆրանսացի կամ գերման լինելը։

Բարիզ, 31 յուն․

Երեսփոխանաց ժողովն 119ի դէմ 253 ձայնով ջնջեց պահպանողական Պ․ Սառյի ընտրութիւնը։

Բարիզ, 31 յունուար

Թան կը հաստատէ այն լուրը թէ Ռուսիոյ կայսրը մերժեր է իրաւարար ըլլալ Ֆրանսայի եւ Հոլանտայի մէջտեղ։ Լրագիրը կը յաւելու թէ այս մերժման պատճառը չէ Ֆրանսա, որ կ՚ուզէ բացարձակապէս ենթարկուիլ իրաւարարութեան, այլ Հոլանտա, որ Ցարին համար անընդունելի վերապահումներ ըրած է։

Բարիզ, 31 յուն․

Պ․ Մէլին նախագահ ընտրուեցաւ մաքսային յանձնաժողովոյն։ Պ․ Մէլին յայտարարեց թէ մեծամասնութիւնը կուսակցական անձուկ ոգւով տոգորեալ չէ և ազգային աշխատութեան պաշտպանութեանն համար հարկ եղած սահմաններէն անդին չպիտի անցնի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 20 յունուար

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց․ (Միաց․ Դ․ Սէրի		19 15
Ցօրեկային գոցուելէն վերջ	»	19 16
Բերայի մէջ	»	19 16
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	19 17
Կէս օրին	»	19 17

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱՀԻՎԼԻ

Երէկ երեկոյ	44 16
Այս առաւօտ	44 20
Կէս օր	44 20

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A․ Սէրի	40
»	B․ »	24
»	C․ »	19 17

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ․	Լր․	4 25
Քրէտի ժէնէրալ	Օսմ․	»	8 21
Պանք տը Գօնս․	»	»	7 12
Սօս․ Շանժ է վալէօր	»	»	4 28
Թրամուէյ	»	»	472 1/2
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր․	73 5/8
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ		»	— —
Բաժնեթուղթ Լավրիոնի			121

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 31 Յունվար ժամ 3 վայր․ 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	87 97 1/2
» » 4 1/2 %	106 95
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ․	17 82 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	74 37 1/2
» Բէժիի բաժնեթուղթք	520
Պանք Օթօման	533 75
Գրէտի Լիօնէ	722
Իտալական Ռանթ 5 %	94
Հելլենական 5 %	459 50
Բրիօրիթէ Թիւրք	482 50
Եգիպտական միացեալ	474
Պանք տը Բարի	791 50
Օսմ․ մաքս․ արժեթուղթ	403 12 1/2
Սուէզի ջրանցք	2310
Սպանիական արտաքին	72 9/16
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 25 1/2

Լոնտոն, 31 Յունվ․ ժամ 6 վայր․ — երեկոյ

Անգլ․ քօնսօլիտէ				97 5/16
Օսմ․	»	Սէրի Դ․		17 3/8
»	»	»	» գոց	— —
»	»	»	Ա․	40
»	»	»	Բ․	24
»	»	»	Գ․	17 3/8
Փոխառութիւն 1877				101 1/4
Պանք Օթօման				11 5/16
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)				93 13/16
» առանձ․ (բրիվիլէժիէ)				103 5/8
Տայրա Սանիէ				83 7/(·)
Տօմանիալ (փոխառ․ Ռօչիլտ)				102 1/2
Հելլենական 5 %				89 3/4
Մոնոբոլ »				73 3/4
Ռուսական 1889				94 1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ				25 25 1/2

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 31 Յունվ․ ժ․ — վ․ — երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	87 97 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Դ․	— —
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Եգիպտական միացեալ	473 75

Վիեննա, 31 Յունվ․ ժամ — վայր․ —

Օսմանեան երկաթուղի	36 90
» Բէժիի բաժնեթուղթք	116
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118 60

Պէրլին, 31 Յունվ․ ժամ — վայր․ —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 42 1/2
Ռուբլ թղթադրամ	222 75
Օսմանեան երկաթուղի	82 20
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ․	17 60

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ԱՆԴԻՄԱԿ
ԸՆԴ ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՊԱՐՍԿ․ ԴԵՍՊԱՆ ՎՍԵՄ․ ՄՈՀՍԻՆ ԽԱՆԻ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Հինգշաբթի 25/6 փետր․ 1890, երեկոյեան
ժամը 4ին
Ի ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ԲԵՐԱՅԻ

ԱՆԴԱՄՔ ՅԱՆՁՆԱԽՄԲԻ

Վսեմ․ Արիկ	էֆ․ Ունճեան Նախագահ
» Էլիաս	» Զայեան Ատենապետ
» Սեպուհ	պէյ Մաքսուտ Գանձապետ
Մեծ․ Տր․ Եազըճեան Ատենադպիր․	
Վսեմ․ Անտոն	էֆ․ Ազարեան
Արթաքի	խան Նէվրուզ
Մեծ․ Աւետիս	էֆ․ Թընկըրեան
» Ահարոն	էֆ․ Մանուկեան
Վսեմ․ Գաբրիէլ	էֆ․ Նորատունկեան
Մեծ․ Գառնիկ	» Ֆընտըքլեան
» Գասպար	» Թօքաթլեան
» Զարեհ	» Եուսուֆեան
Պ․ Եօժէն	Բաբարոա
Վսեմ․ Կարապետ	» Խումարեան
Մեծ․ Կարապետ	» Սըվաճեան
» Հրանտ	» Ասատուր
» Մանուէլ	» Շնորհքեան
» Մարտին	» Յակոբեան
» Միհրան	» Այանեան
» Միհրդատ	» Նորատունկեան
» Մկրտիչ	» Գազանճեան
» Տր․ Յարութիւն	» Թիրեաքեան
» Յովհաննէս	» Իսաեան
» Յովհաննէս	» Թորոսեան
» Նշան	» Հարէնց
» Նշան	» Փափազեան
» Պաթիսթ	» Տէօվլէթեան
Վսեմ․ Պլընիթ	փաշա
Պ․ Ռոսլէա	Լէվի
» Սարգիս	» Թաշճեան
» Սերովբէ	» Ալէքսանտրիտի
Վսեմ․ Տիմիդրօքի	» Նէնիտոնեա
Վսեմ․ Տեւսար	փաշա

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արեւելք յունվար 12 թիւ թերթին մէջ՝ Աշխ. Տէ---բի-ն վերագրոյն ներքեւ, Եղեւ-կո-----բի-ն մակագրով՝ երկար խմբագրական մը գրած է Կարնոյ Առաջնորդական խնդրոյն վրայ։ Արեւելքի խմբագրականը՝ Կարնոյ Առաջնորդին ընտրութիւնն եւ ընտրելոյն եպիսկոպոսական վկայագիր տրուելու մասին գաւառին եւ կեդրոնին մէջ տեղի ունեցած բանակցութիւնները, համառօտակի պատմելէ զկնի, հանդէպ կեդրոնին Կարնոյ վարչութեան արարքն՝ յամառութիւն եւ ըմբոստութիւն կ'անուանէ։ Յորդոր կարդալով Կեդր. Վարչութեան՝ որ իր որոշման վրայ անյողդողդ մնաց, միանգամայն խնդիրն Հանրային ուշադրութեան կամ դատաստանին կը ներկայէ։

Արեւելքի այս խմբագրականին պատասխանելէ առաջ աւելորդ չեմք համարիր ամփոփ ծանօթութիւններ տալ ընթերցողաց, նախ՝ առաջնորդական խնդրոյն եւ ապա խնդրոյն եպիսկոպոսական մասին վրայ։

Ի չորս Գաւառական Առաջնորդութեանց՝ Կարին Արքեպիսկոպոսական վիճակ մըն է ի բնէ, Կարնոյ արդի եպիսկոպոսական վիճակին ենթարկեալ են հինգ փոքր առաջնորդութիւնք, հետեւաբար Կարնոյ եպիսկոպոսական վիճակն այսօր ամենէն հայաշատ եւ հոծ վիճակն է, ուր երկու հարիւր հազարի մօտ հայ ժողովուրդ, հարիւրաւոր հայաբնակ գիւղեր, հայկական եկեղեցիներ եւ վանքեր կան. հարկ է յիշել նաեւ թէ Կարնոյ եպիսկոպոսական իրաւասութեան ենթարկեալ հինգ փոքր վիճակաց Առաջնորդք հոգեւոր աստիճանով համապատիւ են նորընտիր Գեր. Գէորգ Ծ. վարդապետին, բայց հասակաւ մեծ եւ ալեւոր են քան զնորընտիր առաջնորդն. ցորչափ գիտեմք ի նախնեաց անտի եկեղեցական դասակարգութեան մէջ իշխողն եթէ ոչ հասակաւ՝ գէթ եկեղեցական աստիճանաբարձր լինելու է քան զհնազանդեալն, քաղաքական օրինաց մէջ իսկ այս դասակարգութիւնները ճշդիւ պահուած են, ո՜ւր կը մնայ հոգեւոր եւ եկեղեցական դասակարգութեանց մէջ, ուր իշխանութիւնը զուտ հոգեւոր եւ կրօնական է։

Ինչպէս գիտեն ընթերցողք, Կարնոյ եպիսկոպոսական վիճակը 5-6 տարիէ ի վեր զրկուած է իր եպիսկոպոսէն եւ այս միմիայն յանուն հնազանդութեան Ազգային Պատրիարքարանի։

Պատմենք թէ ինչպէս։

Անշուշտ կը յիշեն ընթերցողք թէ Կարնոյ Առաջնորդն էր Գեր. Օրմանեան սրբազան. 5-6 տարի առաջ Վեհափառ Հայրապետը կոչեց զայն յէջմիածին ի դասախօսութիւն ճեմարանին. Պատրիարքարանն հրամայեց Կարնեցոց արգելք չլինելու Հայրապետական բարձր հրամանին, Կարնեցիք հնազանդեցան, եւ Օրմանեան Սրբազան յէջմիածին գնալէ զկնի վիճակն անառաջնորդ չլինելու համար, Պատրիարքարանէն առաջնորդական ցանկ խնդրեցին ու երեք անգամ ետեւէ ետեւ առաջնորդական ընտրութիւններ կատարելով՝ Գեր. Վահրամ, Հմայեակ, Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսներն առաջնորդ ընտրեցին. դժբաղդաբար այս երեք ընտրեալներն ալ հրաժարեցան։ Մինչեւ Կարին թափուր եւ զուրկ եպիսկոպոսէ՝ այս ընտրական գործողութեանց մէջ կը տարուբերէր, Օրմանեան սրբազան Էջմիածնէն Պոլիս վերադարձաւ, Կարնեցիք խնդրեցին զայն իր վիճակը վերադարձնելու համար, եւ ահա Պատրիարքարան զայն աւելի կարեւոր եւ հանրօգուտ պաշտօնի մը կոչեց, ձեռքի տակէ յորդոր կարդալով Կարնեցոց որ Օրմանեան Սրբազանը թողուն ազգային այդ ընդհանրական պաշտօնին մէջ եւ ուրիշ մը ընտրեն։ Կարնեցիք դարձեալ հնազանդեցան, ուստի վերստին ընտրելեաց ցանկ խնդրելով՝ այս անգամ Գեր. Գէորգ վարդապետն իրենց առաջնորդ ընտրեցին եւ խնդրեցին Պատրիարքարանէն՝ որպէսզի նորընտիր առաջնորդին ընտրութիւնը վաւերացնէ զկնի եպիսկոպոսական վկայագիր շնորհէ նմա։ Պատրիարքարանն ընտրութիւնը վաւերացուց բայց եպիսկոպոսական վկայագիր տալը զլացաւ. Կարնեցիք իրենց խնդիրը երկրորդեցին եւ երրորդեցին, սակայն Պատրիարքարանն անլուր եղաւ, մինչեւ անգամ չուզեց բացատրութիւն պահանջել թէ, ի՞նչ է եպիսկոպոսական խնդրոյն ներքին եւ բուն շարժառիթն եւ պատճառներն։ Ահա այս է Կարնոյ եպիսկոպոսական թեմին վիճակագրական պատկերն եւ առաջնորդական ընտրութեանց պատմական մասը. հիմայ անցնինք եպիսկոպոսական խնդրոյն անհրաժեշտ հարկը բացատրելու։

Կարնոյ առաջնորդին եպիսկոպոս լինելու հարկն՝ որոյ վրայ կը պնդեն Կարնեցիք, վիճակին բազմահայ ժողովրդեան հոգեւոր պէտքերէն՝ բազմաթիւ հայաբնակ գիւղօրէից եւ վանօրէից հոգեւոր մատակարարութենէն առաջ եկած է, որոց քով երկրորդական է Իտալէի ժողովին մէջ նախամեծար խնդիրն. քաղաքին եւ վիճակին մէջ շատ գիւղեր կան այսօր, որոց քահանայները վախճանած են, տեղերնին թափուր մնացած է, կան գիւղեր ալ որոց մէջ բնաւ քահանայ չկայ, ժողովուրդը հոգեւոր մխիթարութենէ զրկուած է, օտար որսորդներ ամէն տեղ գօտեպնդեալ մնացած են ժողովրդեան մէջ, եւ Կարնոյ այս առաջնորդական բազմահայ վիճակն երկար ատենէ ի վեր քահանայի մը փոխանորդութեան յանձնուած է։ 30-40 տնուոր յոյն գաղթականութիւնն ունի իր եպիսկոպոսը, 40-50 տնուոր Հռովմէադաւան հայեր ունին իրենց եպիսկոպոսը, բայց հայերը չունին, եւ ցաւ է ըսել թէ Կարինէն զատ ո՛չ Տրապիզոն, ո՛չ Երզնկայ, ո՛չ Ս. Կարապետ, ո՛չ Մուշ, ո՛չ Վան, ո՛չ Բաղէշ չկայ հայ եպիսկոպոս, որ գէթ հոգեւոր անհրաժեշտ պիտոյից համար երբեմն մերձակայ եպիսկոպոսին դիմում լինի, ինչպէս ատեն ատեն կը լինէր երբ այն վիճակաց մէջ եպիսկոպոս գտնուէր։

Ահա այս պատճառաւ է որ Կարնեցիք իրենց նորընտիր առաջնորդին եպիսկոպոսական խնդրոյն վրայ կը պնդեն։

Կեդրոնական վարչութեան այս վարմունքն հանդէպ Կարնոյ եպիսկոպոսական խնդրոյն, ունի իր մէջ հակասութիւններ։

Թէ ի՞նչ են անոնք, պատմենք։

Հանգուցեալ Գէորգ Կաթողիկոսն իր Հայրապետական վերջի Կոնդակաւ ուղղեալ առ Լուսահոգի Ներսէս Պատրիարք, հրամայած էր Տաճկահայոց վիճակաց նորընտիր առաջնորդաց տալ անխափան վկայագիր եպիսկոպոսութեան եւ առաքել նախ Էջմիածին վասն ընդունելոյ զկարգ եպիսկոպոսութեան եւ ըստ այնմ դառնալ ի վիճակ իւրեանց Հայրապետական այս Կոնդակ արձանագրեալ կայ ի Պատրիարքարան. ըստ տրամադրութեան սոյն Հայրապետական Կոնդակի, նոյն ատենի նորընտիր առաջնորդներէ ոմանք իրենց վիճակը երթալէ առաջ՝ յէջմիածին դիմելով եւ եպիսկոպոսական աստիճան ընդունելով, վերադարձած են իրենց վիճակ, ինչպէս է Եդեսիոյ Գեր. Խորէն Ս. եպիսկոպոսը եւն, Հայրապետական յիշեալ Կոնդակը որ մոռացածին բան չէ, եւ որ հայ եկեղեցւոյն ամենէն բարձր հեղինակութենէն բխած է, անշուշտ իր զօրաւոր պատճառները ունի, բայց Կեդր. Վարչութեան կողմանէ անտես առնուած է. մինչ նոյն Կոնդակէն զկնի դեռ անոր հակառակ Հայրապետական Կոնդակ եկած չէ, որպէս զի նախկինը իր հեղինակութիւնը եւ ուժը կորուսանէ։

Նախորդ Ազգ. Վարչութիւնք Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքի նախագահութեամբ գումարեալ ի նիստ 1887 սեպտ. 7, ըստ տրամադրութեան միեւնոյն Հայրապետական Կոնդակի, որոշած է վիճակաց նորընտիր առաջնորդաց եպիսկոպոսական վկայագիր տալ անխափան. Կարնոյ նորընտիր առաջնորդ Գեր. Գէորգ Ծ. Վրդ. ը ճիշդ նոյն ատեն Տիգրանակերտի կողմանէ առաջնորդ ընտրուած լինելով, նոյն նստին մէջ Ժողովը կատարուած ընտրութիւնը կը վաւերէ եւ կ'որոշէ Գեր. Գէորգ Ծ. վարդապետին եպիսկոպոսական վկայագիր տալու. միեւնոյն անձը այսօր Կարնոյ առաջնորդ ընտրուած է բայց որոշուած վկայագիրը կը զլացուի իրեն։ Սահմանադրական կողմակերպեալ Վարչութեանց կողմանէ կատարուած այս տեսակ իրարու հակառակ հակասական որոշմունք արդարանալի բաներ չեն, գործին մէջ ժամանակի հեռաւորութիւն եւ պարագայից փոփոխումն ալ տեղի ունեցած չէ, ճիշդ երկու տարի առաջ այսինքն ներկայ Վարչութիւնն իր Նախորդին որոշումները ոտնակոխ կ'ընէ, եւ Հայրապետական Կոնդակը ոտքով գըլխով ջուրը կ'իյնայ։

Ահա այն օրինաւոր եւ էական պատճառներն որոց վրայ հիմնեալ է Կարնոյ նորընտիր Առաջնորդին եպիսկոպոսական խնդիրն, որոյ վրայ կը պնդեն Կարնեցիք նախածանօթ լինելով Հայրապետական յիշեալ Կոնդակի տրամադրութեանց՝ եւ Նախորդ Ազգ. Վարչութեան 1887 սեպտ. 7 ի բացայայտ որոշմանց. հետաքրքրական է գիտնալ թէ վարչութիւնը ի՞նչ զօրաւոր պատճառներ ունի Կարնեցոց կողմանէ ետեւէ ետեւ ներկայացեալ միեւնոյն խնդիրը մերժելու, մենք որչա՛փ գիտենք, վարչութիւնը չունի որ եւ է օրինական պատճառ, միայն որոշած է խնդրուած եպիսկոպոսական վկայագիրը տալ նորընտիր Առաջնորդին վիճակն երթալէ 3-4 ամիս զկնի, Կարնեցիք առ այս կ'առարկեն թէ ի՞նչ հարկ երեք չորս ամսուան համար Կարնոյ եկեղեցւոյ սնտուկէն 100-150 լիրայի աւելորդ ծախք մը ընել տալ՝ քանզի առաջնորդին, զկնի եպիսկոպոսութեան, Կայսերական Պէրաթն փոխել պէտք կ'ըլլայ եւն. եւն. եւ թէ առաջնորդն եպիսկոպոս լինելով՝ վիճակ երթալը տարբեր ազդեցութիւն ունի եւն. առ որ վարչութիւնն անողոքելի կը մնայ, եւ միւս կողմանէ խնդիրն Արեւելք ի միջոցաւ Հանրային ուշադրութեան կը ներկայուի, ծանր հայհոյանքներ ուղղելով առ Կարնեցիս եւ վարչութեան որոշումը պաշտպանելու համար անզօր պատճառներ կ'առեղծուին, Հանրային դատաստանէն իրաւունք վաստկելու դիտաւորութեամբ։

Դառնանք պահ մը քննել հոս նաեւ Արեւելք ի ցոյց տուած պատճառները։

Արեւելք կ'ըսէ թէ

Ա. Ստորադաս իշխանութեանց իրաւունք չէ տրուած հակառակելու բարձրագոյն իշխանութեան որոշմանց։

Բ. Եպիսկոպոսութիւնը Հայ Եկեղեցւոյ բարձր աստիճանն է զոր Եկեղեցին կրնայ տալ Հայ Եկեղեցականաց ի վարձատրութիւն։

Գ. Գտնուած են վարդապետներ որ եպիսկոպոսանալու յուսով առաջնորդական պաշտօն ընդունած եւ յետ եպիսկոպոսանալու սալիք եղած են իրենց վիճակէն։

Դ. Վիճակին հետ եպիսկոպոսութեամբ ապահովելի եկեղեցականք վիճակին ժողովրդեան նախածանօթ լինելու են, որպէս աշխարհիկ ամուսնացեալք։

Արեւելքի Խմբագրականը յիշեալ չորս գլխաւոր առարկութեանց վրայ հիմնուած է, յորմէ երրորդ եւ չորրորդին պատասխանել աւելորդ է, քանի որ Արեւելքի նախատեսած առարկութիւնք նշանակեալ Հայրապետական Կոնդակին տրամադրութեան եւ Նախորդ Ազգ. վարչութեան որոշմանց բոլորովին հակառակ են. հանգուցեալ Հայրապետին Կոնդակին տրամադրութիւնք եւ Նախորդ վարչութեան որոշմունք թէ ո՛րչափ արդարացի, հեռատես եւ իմաստուն են, երկար կը լինի բացատրելը։

Գալով Արեւելքի Ա. առարկութեան յորում կ'ըսէ թէ ստորադաս իշխանութիւնք բարձրագոյն իշխանութեանց հնազանդիլ պարտաւոր են, այո՛ հնազանդելու պարտաւոր են, երբ իշխողք օրինաց սահմանին մէջ ընթանան. ցորչափ մենք կը յիշենք, գաւառացի ազգայնոց կողմանէ Կեդր. Վարչութեան որոշմանց ոչ ոք դիմադրող եղած է, քանի որ Կեդր. Վարչութիւնը օրինաց սահմանին մէջ իմաստութեամբ, հեռատեսութեամբ եւ փորձառութեամբ իշխած է։

Արեւելք յոյն մետրապոլիտներու տեղւոյս Յունական Սինոդին անդամակցելու մէկ պարագայն յիշած էր իր խմբագրականին մէջ. որչա՛փ գեղեցիկ եւ օրինակելի բան է, որ մեր կրօնական ժողովն ալ, եթէ ոչ ամբողջովին գէթ մասամբ գաւառային փորձառու եւ հինաւուրց առաջնորդներէ անդամակից ունենայ, նմանապէս Քաղաքական ժողովն, գաւառացի մէկ քանի փորձառու անդամակիցներ։

Գալով Արեւելքի Բ. առարկութեան յորում կ'ըսէ թէ եպիսկոպոսութիւնը հայ եկեղեցւոյ բարձր աստիճանն է որ միայն ի վարձատրութիւն արժանեաց կը տրուի, սխալ է Արեւելքի ըսածն, եպիսկոպոսական աստիճանը հայ եկեղեցին կուտայ եկեղեցւոյն եւ ժողովրդեան հոգեւոր պիտոյից համար միայն. անշուշտ ամէն պարագայի մէջ անձին արժանաւորութիւնք որոնելով. արդէն եկեղեցին անարժան անձանց ո՛չ թէ եպիսկոպոսութիւն այլ եկեղեցւոյ դռնապանութիւնն անգամ կը զլանայ, եւ քանի որ Կարնոյ նորընտիր առաջնորդին անձնական արժանաւորութիւնը կը խոստովանին թէ՛ Պատրիարքարան եւ թէ Արեւելք, Կարնոյ վիճակն ալ արդէն եպիսկոպոսական վիճակ մըն է, ուրեմն ի՞նչ են այսչափ ընդդիմութիւնք։

Գր. Մ----ն Մ. Խ----ն Հ. Պ----ն
Մկրտիչ Փ----ն

1890 յունվար 17
Կ. Պոլիս

ՎԱՌԱՐԱՆԻՍ ՔՈՎ

[illegible]. — Թռչնիկն ու պապը. — Դուրեանի մէկ նամակն ու հատուած մը. — Ջերբէզը. — Խաչվէճին. — Թուրք պաշտօնատարը. — Ալիքսան էֆ. — Համալները. —

Ճամբորդութիւնը տեսակ մը պարբերական հիւանդութիւն է, որուն միանգամ ընդմիշտ տուն տեղ տուիր ի քեզ, ալ այնուհետեւ չես կարող վանել նետել քենէ. Հանգստի օրեր ունեցա՞ր, արձակուրդն եկա՞ւ, իր պսպղուն աչքերով կուգայ կը կանգնի աչքիդ առջեւ ըղձալութեան մէջ, եւ անխօս ձայն մը կ'արձակէ. «Երթա՛նք, երթանք. տե՛ս ինչ հաճոյքներ ունիմ քեզ, գարնան ծաղիկներուն, ծովու ծփանաց եւ ձմերան սառնամանիքներուն մէջն։»

Դեկտեմբերի 30. վերջին շոգեկառքին մէջ կը նետեմ ինքզինքս։ Աջ ու ձախ, սար ու ձոր ակնարկ մը կը բանէ. տխուր հաճոյք մը կայ բնութեան քայքայուած պատկերին մէջ, զոր կ'ամփոփես մէկ նայուածքի մէջ, եւ կը թռչիս երկաթին ու շոգւոյն թեւերով՝ ժամացոյցին վայրկեաններն համրելով անհամբեր։ Դու ի քեզ վագոնին մէջ. եւ սակայն միակերպութիւնը կտրելու համար՝ պէտք է նայուածքով մերթ ընդ մերթ պատուհանէն դուրս նետել. կը նայիս յետոյս. Պոլիս, այդ մեծ ոստանը, կը ծրարես հորիզոնին տակ աննշան կէտի մը պէս, եւ նոր հաճոյք մը կը գտնես այդ մե՛ծ ոչնչին վրայ։

Տասներկուքն անցած է. վերջին ճիչն ու շղթայից շառաչը, եւ ահա վար կը թափին իրք ու մարդիկ։ Ամեն երեկոյ մութին կ'երեւի այդ «ճիւաղակերպը, սոսկալի ոռնացող անբան մը, շչելով, սուլելով. երկու ահաւոր աչքեր ունի ճակտին վրայ, բոլորակ եւ արիւնոտ, եւ իրարու մէջ անցած են սեւ ու երկար օղակներ, որք կը ձգտին կ'երկարին կայծեր ժայթքելով։ Հրեշը կը սուրայ կը սողայ անհուն վարսամի պէս, որուն ճառագայթն օդը կը պատռէ ահաւոր շառաչմամբ։ Այն տեղեր, ընդ որ կ'անցնի, խաւարը կը բացուի կը պատռի, կը տեսնես ի հեռուստ գերան մը, ծառերու պրակ մը եւ ստուերը կ'ամփոփուի աստիճանաբար»։ (1) Շոգեկառքն է այդ, ցամաքին նաւը, արեւմտեան լոյսին Արեւելից մթին անապատներուն մէջ։

⁂

Սկիւտարցի ուսուցչին տանն ենք. Նիկոմիդիա սրբած է մեծ անիրաւութիւն մը, զոր երբեմն դրին ոմանք այդ տանը դրան վրայ. ուսուցիչն իր պաշտօնին գլուխն է եւ ի պատուի։ Միհրանիկ մեծցեր է. կարմրուկ վրանոցին տակ կը խոյայ կը խնդայ. այտերը կարմիր, թաթիկները կարմրուկ ու քնքուշ իր խաւարծի դասակները, ճապուկ ուռերու պէս, կը փաթթէ իր ծերունի պապին վիզը, եւ պատկեր մը կը նկարուի հոն. մանկիկը կենաց սկիզբէն, սաղ եւ կրակոտ, ծերունին անոր [illegible] վրայ, դողդոջ եւ ցրտին, իրարու կը փարին։ Միհրանիկ իր մեծ հօր գիրկը, սառուցին վրայ խլրտացող թռուցիկ կայծն է։ Եւ ապշած կը դիտեմ այդ տեսարանը՝ արուեստական ամեն նկարներէ աւելի արուեստով յօրինուած։ Կեօթէ իրաւունք ունի.— բնութիւնն իր ձեւաւորութեանց մէջ անպարտելի է. ինքը միայն կը պատրաստէ մեծ վարպետները։

Կռթնած ենք պատուհանին քով, ուր Զատկին, ցաւագին առաւօտ մը, գտանք Դուրեանի կրակոտ եւ արիւնոտ նամակներն. աչքէ կ'անցնենք վերջին խորհրդաւոր տետրակը. մարգարիտ մը, անհուն մը այդ անհունի ալիքին, պահուած կը մնայ. — Նշխար մըն է սրբութեան.

Սիրելի՛ եղբայր իմ.

Ձեր սիրելի տողերուն փոխարէն աստղերու հեղեղ մը կուտամ սրտիս…։ Օրհնեալ ըլլաք որ ձեր վսեմ կրակովը բանալ կ'ուզէք սեւ նոճեաց դալկահար սգակիրը, որ միշտ իր սրտին մոխիրները կը գգուէ. օրհնեալ ըլլաք որ կ'ուզէք սրտէս դուրս հեղեղել թանձրամած ամպը։

Պիտի կարդամ միշտ ձեր տողերը քաղցր արտասուքներու փոփոխութեամբ, եւ վեր պիտի առնեմ թաց բարձիս գամուած դողդոջ գլուխս. կսկիծներու մէջ վայրկեան մը հպարտ պիտի ըլլամ. կարծես հուրը վայրկեան մը պիտի դադրի՝ եղբօր մը վսեմ ոգին ծծելու եւ իր անունը սրտիս խորերը կոչել տալու։

Ա՜հ, խիստ վսեմ կը շարժիք, եղբա՛յր իմ, եւ կը ներէք միշտ թառամած հոգւոյս ցուրտ լռութեանը.. սակայն ի՞նչ ընեմ. սառուցէ դօսի մը սիրտս շղթայած է… ա՜հ, ձեր թրթռուն հոգին խօսի՛ միշտ, թէեւ դժգոյն ճակտիս վրայ այնպէս կ'երեւի որ ամեն բան կը մարի, սակայն կեանքիս յեղաշրջումները կ'եռան։ Խօսեցէ՛ք, եղբա՛յր իմ, խողին տակէ եւ չէք թափեր ձեր մարգարիտները, ձեր խօսքերը սառուցէ ճակտիս եռուն արեւներ են…

Վսեմ է ինձ համար լոկ դողդոջել։

Ա՜հ, այսպէս միշտ իմ վրայ գուրգուրալով, կ'ուզէ՞ք որ միշտ [illegible] ըլլամ. Ի՞նչ ըրի ձեզի, չեմ գիտեր։ Ա՜հ, գիտեմ, դալկահար եւ դողդոջ ըլլալուս համար՝ զիս սիրեցէք… բանաստեղծական մը ըլլալուս համար՝ բանաստեղծէ մը գրաւուեցայ… գիտեմ….

Եթէ ճակտիս վրայ վարդ ունենայի, կիները զիս պիտի սիրէին։ Ա՜հ, աւելի լաւ է որ դալուկն ունենամ եւ բանաստեղծները զիս սիրեն։

Չորեքշաբթի օր ձեզ սպասեցի. տխուր վերջալոյս մը ունեցայ. Տեսնուինք, եղբա՛յր իմ, գոնէ ձեզ հետ քանի մը զուարթ ժամեր ծծեմ։ Կը թուի որ քիչ մը տաղտկալի կ'ըլլամ ձեզ դժգոյն շրթունցս թափթփուքներովը։

Երեկուընէ ի վեր վիճակս նորէն վատթարացաւ. կ'աղաչեմ մի՛ տրտմիք։ Ես տրտում ժամերուս աստղերուն կը յառիմ. Աստուծոյ այդ կրակները զիս փոքր ինչ կ'սփոփեն։ Մնաք բարով։

9 սեպտ. 1871 Իւսկիւտար

Ո՜րչափ անգամ այն օրէն, յորմէ հետէ մէկն ի մէնջ ըսած էր որ «Դուրեան հայերէն չգիտեր», իր տաղերուն, Թատերգութեանց հմայից տակ եւ Թղթերուն կսկծանաց ցոլմունքներուն ներքեւ, դողդոջուն ինկայ, մրմնջի ձայն մը արձակած եմ. «Դուրեան հայերէն չգիտէ՜ր»։ Ո՜վ պիտի քաւէ այդ մեղքն մեր մատենագրութեան եւ իր սուրբ յիշատակին առջեւ. Նոյն բողոքն ունէի շրթանցս վրայ երբ այն օրն իր մէկ անտիպ թատերգութիւնէն նոր հատուած մըն ալ գտանք. Ահաւասիկ է. Որմիզ առ Արտաշէս։

«Մի՛ փառահիր. արեւն հորիզոն եւ կեանքը գերեզման մը, աստղն անկում եւ բողբոջն անէւ մը ունի… Ծաղկին ծոցն՝ արտասուք, տերեւին մէջ հառաչ, կոհակին մէջ մահ. խորտին մէջ թոյն, եւ ափ մը հողին մէջ դանկ մը կամ թագ մը. մի՛ փառահիր, կ'ըսեմ, փառքիդ ու զօրութեանդ վրայ։ Եթէ առանձին գտնես ինքզինքդ, գոռոզ հրամանդ ու հռչակդ կ'սպառի վէմերու եւ լեռներու, անդունդներու եւ դաշտերու անհունութեանը մէջ, եւ ձայնիդ արձագանգն իսկ զքեզ կը ծաղրէ. ես ալ ալ գեղեցիկ էի եւ խրոխտացի, գեղեցկութիւնս անցաւ, կ'ուզեմ տեսնել քու փառացդ վերջին ցոլմունքն ալ… Արտաշէս, ծերութենէս աւելի կ'ատեմ զքեզ. շատ անգամ գեղեցիկ ծաղիկները թոյն ունին. սրտերը խունկի կը նմանին որ չայրած՝ անուշ եւ հեշտ հոտ չեն ունենար. հեռ, ոխ, վրէժ, ասոնք են որ սիրտս կը վառեն… ասոնք սիրոյ վերջին բոցեր են, կը մարին, բայց ածուխ մը կը թողուն… կնոջ արիւնը կոհակ կոհակ կ'եռայ, կնոջ դաշոյնը կաթիլ կաթիլ արիւն կը քամէ… օձի պէս կը սողայ… [illegible] կը դողա՛յ…»

Արտաշէս.—Գիտես որ արծիւն օձէն չվախնար. թէեւ թոյնը կը գերազանցէ…

—Կինը չհեշտանար թշնամւոյն վերջին հեծեծանքներովը… միայն անոր մարմինը սառած, աչքերը գոց, սիրտը դադրած եւ վրէժը մարած տեսնել կ'ուզէ… կնոջ սէրը խիստ քաղցր է եւ ոխը խիստ դառն։

«Հայերէն չգիտէր Դուրեա՜ն».— Որչափ հայերէն գիրքեր կան վերով լեցուն, բացագանչութիւններով ուռած, եւ որ սակայն մեր Գրականութեան մէջ Դուրեանի մէկ թերթը, մէկ տողն անգամ չեն արժեր։ Դուրեան վե՛ր է, վե՛ր, շատ վեր. քերականութիւն, դրագիտութեան ամեն կանոն իր ոտքերուն տակն է։ Իր գրուածոց վրայ շատեր պիտի ծախեն խոշոր խելքերով, եւ [illegible], դողդոջուն պիտի մնան իր հմայից ազդեցութեան տակ։ Դո՛ւրեան, կը նախանձիմ «հայերէն չգիտէր»ին վրայ։

Խորհրդաւոր փակերով նայուածքս դէպ ի վար կ'արձակեմ։ Նիկոմիդիոյ ծոցն իր տեղը հանդարտիկ նստած է սարին ու սարոսին տակ. Պարտիզակ, մեր գիւղացի կողմը, ճերմակ ձիւնին մէջ կծկուած կը նայի. Հոն է Դուրեանի [illegible]։ Այլեւ այլ հայ գիւղեր դաշտավայրներու վրայ կը կախուին, դրացի Ջերբէզին, այդ մթին ժողովուրդին, որու վրայ խաւար եւ լոյս միեւնոյն ազդումն ունին. աչքերը խաւարած, յօնքերը թաւուտ իր սիրական անտառախիտներու պէս. [illegible] մէջ կը խրած, [illegible] գլխին. յոխորտանքն առիւծէն փոխ առած է, իր գեղն անտաշ բնութենէն, իր անխառն արութիւնը՝ ապառաժէն, որ անվեհեր կը ցցուի կայծակին ու փոթորկին առջեւ։ Օձէն աւելի ճապուկ ու թունաւոր է, աղուէսէն աւելի խորամանկ ու խուսափուկ. քարին պինդ է, վարդէն փափուկ իր սիրոյն արտերով, որ ցուրտին եւ կրակոտ արեւին տակ իր նրբութիւնը կը պահէ։ Ջերբէզը կ'ապրի կռթնած իր անտառներու կոճղին ու ապառաժին. կայծակն ու մրրիկն իր գլխուն վերեւ կը փոթորկին, եւ ինք կը ննջէ անուշ քնով՝ նուաստութիւնը նետած ոտքերուն տակ. կը սարսռիս իրմէ, օձի պէս պաղ է. կը կախարդուիս անկէ, ապառաժի պէս հրապուրիչ է։ Երկու դրացի գիւղերու ծխաններէն արձակ ծուխը՝ ծաւալ ու մաւալ վեր կը ծառանայ, ոլորելով, օղակ օղակ եւ թեւ թեւ. կեանքը կ'եռայ մեր երդիքներու տակ. Լուսաւորչի զանգակները, խառնուած հովերու ձայնին, ալեաց խշրտուքին եւ անտառին կոտրած ճիւղերուն հետ, կուրծքիդ ու սրտիդ կը զարնուին եւ հոգւոյդ մէջ քնած մնացած հաւատքը կը կենդանացնեն «Մե՛նք պիտի ապրինք հաւատքին ու աղէտից տակ կծկած ու կանգուն»։ Ջերբէզին դրացին վա՛տ չըլլար։

⁂

Իմ խանձէճին ո՞վ է, հոն է. Նոյն խորհրդաւոր մարդն է։ Իր խանութին մէջ ամէն կարգի շնորհքով մարդիկը կը գտնես, հա՛յն ալ, թուրքն ալ. Նիկոմիդիոյ բոլոր խնդրոց վրայ տեղեկութիւն կրնաս առնել. Հին թերթեր, նոր թուղթեր խնամով կը պահէ այդ մարդը. Սահմանադրութեան մասը ու խոշոր տետրակներն ունի, ունի՛, ունի, ունի։ Պարկեշտ մարդ է, տեղեակ անցից ու իրաց, տուն տեղ ունի եւ չորս զաւակ կը մեծցնէ իր ածելիով ու մկրատով, Աշոտ եւ Արմենակ, Արաքսի եւ Զարուհի. ո՛չ մէկու առջեւ վատութեամբ կը ծռի, եւ ընդհակառակն կը գտնես շատեր, որ իրմէ ուժգին զարնուած են։ Այդ մարդն իր անձնիշխան ազատութիւնը կրցած է պահել իր շաչուն մկրատին եւ հատու ածելիոյն շնորհիւ, եւ ինչպէս ժանգ չի դպչիր այդ գործիներու վրայ, նոյնպէս ալ ժանգը՝ շողոքորթութիւն, նուաստութիւն եւ վատութիւն, իր հոգին չբռներ։ Արուեստները բա՛րձր կը պահեն զմարդիկ. ո՜րչափ անարժաններ, զորս պէտք էր արհամարհանօք լռել, պատուած ենք մեք, այնու զի մեր բազուկներն սպառնած ենք.— Այդ մարդը կը խօսի իրաւունքի վրայ, անոր հատու կողմէն կը զարնէ դաւողն ալ, ուժեղն ալ, եւ կը տեսնես շատ անգամ որ խոշոր մարդ մը իր առջեւ կը շառագնի։ Կը յիշեմ բան մը զոր յուշի կապած եմ, եւ զոր պէտք է յիշել ի պատիւ խանձէճին։ Մինչ Զատկին կ'առաջարկուէր Սկիւտարցի գրելու ուսուցչին անտեղի զրկումն ընել ու պաշտօնի անցնիլ, այդ մարդը կ'ըսէ իր ընկերակցաց թէ «մէյմէկ ամսական բաժին տանք եւ չթողունք որ ուսուցիչն այդ նուաստութեան մէջ իյնայ եւ անպէս աղտոտ, արժանապատուութենէ զուրկ, դպրոցին մէջ երեւի իր աշակերտաց»։ Ականջօք լսեցի, վկայ կը կոչեմ յունաց սուրբ Բանթալէոնի (2) պատկերն, որ նոյն ժամուն մէջ կը նայէր գլուխն արծաթապատ կուրծքին ծռած։ Եւ սակայն այդ մարդն օրէ [illegible] ու օրէ [illegible] է։ Անսպառ է հաճոյքս երբ ժողովրդի անարգեալ դասուն մէջ կը գտնեմ անհատներ որ բարձր ի գլուխ կը կանգնին ազգային խնդրոց եւ ընկերական պարտուց մէջ։

Իր խանութին մէջ գտայ աւուր մէկը տաճիկ պաշտօնատար մը, Հաֆզ էֆ. Միջահասակ է. արժանիքն համեստութեան հետ իր հրապոյրը կ'աւելցնեն։ Այդ մարդը քանի մը ժամ յանդգայի մօտենալ տուաւ ինձ ազգակցութեան ամէն նրբին կապեր, եւ կը գտնէի ինքզինքս այն անբաւ շրջանակին մէջ, ուր ազգերը անհատից պէս մե՛ծ ամբողջ, մարդկութիւնը, կը կազմեն։ Իր հզօր զօրութիւնը գրականութիւնն էր, եւ արժանիքի սրբութիւնը կը պաշտէր ամեն դէմքի վրայ։ Երբ քիչ մը վիճաբանութեանց մէկ մասը կնճռոտէր, Թուրք պաշտօնատարը յարգանօք կը կոչէր մեր խանձէճին եւ անոր անաչառ դատաստանը կը խնդրէր։

Իր խանութին մէջ ճանչցայ Ալիքսան էֆ. կրակոտ մարդ մը, որ շատ մաքուր հայերէն կը խօսի. ձայնն անուշ եւ շեշտերը սուր, տարիքը 45-50, ազգային կենաց մէջ վարժ, անցելոյն եւ ներկային գործիչ. առաջնորդներու գործակից, անցած գացած բաներու [illegible]։ Պատմեց որ Մատթէոս Պատրիարք— ի վերջոյ կաթողիկոս — իր առաջնորդութեան ժամանակը, օր մը ազգային դպրոցն յայցելութիւն կ'երթայ։ Մանկիկն Ալիքսան, աշակերտաց մէջ առաջինը, իր առջեւ կը կոչուի. Սրբազանն ինքնին կ'ուղղէ հարցումները. «[illegible]» բառին հայերէնը կը հարցնէ, եւ տեսնելով որ աշակերտը կը վարանի, ցասկոտ եւ խոժոռած՝ կ'առնէ կը քալէ, արհաւիրք եւ սոսկում թողլով իր ետեւը։ Այս ցասման այսօր ալ կը կարօտինք. տակաւին մեր տանց մէջ խոհանոցը՝ [illegible] է, կաթսան՝ [illegible], ունելին՝ [illegible] է եւն։ Իրենց առաջնորդի մասին ալ խօսեցաւ եւ առանց ծածկելու որ ինքն երբեմն անոր գործակից եւ ջերմ համակիր, իսկ այսօր ցուրտ, բայց թէ Յովակիմեան իր մեծաւորին, հոգելոյս Վարժապետեանի թերի ձգած գործերն ի կատար հանեց. Իր կարծիքն է թէ Սրբազանը կը հրաժարի, բայց այն ատեն պիտի ըղձան իրենք իրենց կորստեան ծանրութիւնը. «մեք տասներկուքէն ետքը կը ցաւինք թէ օրն անցաւ». իրենց բառերն են աւա՛ղ որս իր ներկայութեանը յուշատետրին մէջ արձանագրեցի։ Իրաւ յիշեցի որ մինչ Ներսէս Սրբազան, իր առաջնորդութեան օրովը, Նիկոմիդիոյ Ս. Աստուածածնայ բեմը քարոզի կ'ելնէր, բողոքական ազգակիցք, ամէն նախապաշարում ի բաց թօթափած հին մեղքերու պէս, մտիկ ընելու կը վազէին, մեր պատկերներու եւ խաչերու առջեւ հաշտ ոգւով կեցած։ Ասոնց հետ չմոռնամ յիշատակ մըն ալ, կապուած հոգելոյս Սրբազանի անուանը։ [illegible](3) աւերակներու մէջ, որ այսօր ազգային կալուածոց մէջ կը մնան իբրեւ մեր սեփական ժառանգութիւնը, Նիկոմիդիոյ նախկին հոգելոյս առաջնորդը գտած է երկու ճրագ, մէկուն վրայ նշանակուած արագիլ մը եւ միւսին վրայ ձուկն իբրեւ նշան Քրիստոնէութեան, ըստ մեկնութեան նոյն Սրբազան քարոզչին։ Եւ այս է մեկնութիւնը, [illegible] յոյն լեզուաւ կը նշանակէ ձուկն, այդ բառին մէն մի գիրն ուրոյն ուրոյն կ'ըլլայ սկզբնատառ [illegible] յունական բառերուն, որք են, [illegible]։ Այդ անձին բոլոր պատմածները հետաքրքրական են. իր սուր լեզուն, հայերէն մաքուր ոճովը, նիւթերուն արժէքը աւելի եւս կը բարձրացնէ։ Կան բաներ ալ, զորս հարկ է լռել, եւ կան ալ, զորս ի հարկին ի մէջ պիտի բերեմ։

Այս զանազան դէմքերու նկարագրին մէջ կը գտնեմ մեր համալները. թուով երեսուն են, սիրուն մարդիկ. խոշոր կերպարանքներ ալ կան, գործ ունին, հաց ունին. Մին կը գերազանցէր ամենքը. տարիքը երեսունէն անդին չանցնիր, թխադէմ է, հաստ ու խոշոր, բազուկներն հոյանի եւ կուրծն ուռած։ Նախշուն արախչին գլխին վրայ քիչ մը ծռուկ կը նստի. փոշին ոլորուն անոր վրայ կը դառնայ. մազերը գանգուր գանգուր, հազարաւոր օղակներ իրարու վրայ կը դիզուին։ Եթէ կրնաս, վայրկեան մը անընդհատ նայէ իր աչքերուն։ Առողջ են, զի կալաթայէն դուրս կը շնչեն. իրենց գլխուն վերեւ, առջեւ ինկած չէ փտած մարդկութիւնը, որ ժահր կը փչէ, թոյն կը փչէ, մահեր կը ցանէ։ Է՜յ աղբեր, աղէկ էք, լա՛ւ էք, թուղթ, բան կ'ընդունի՞ք հայրենիքէն.—Հա՛, մեռնիմ քէ աղբեր ջան, հիմի լաւ ենք. բոլիցաճին մեր թուղթեր շուտ կը հասցնէ. խօ՛ սատանային ծակն էլ գտնանք, մեզ կը գտնէ անի»։ Այո, բոլիցաճին շուտ կը գտնէ մեր համալները, խեղճութիւնն իր ետեւէն կ'երթայ կը հասնի, մեք ենք միայն որ չենք գիտակ թէ ո՞ւր կ'երթան, ո՞ւր կը հանգչին եւ ո՞ւր պիտի մնան։

ՀՐԱՆԴ

---

(1) Տոտէ՝ Ճ---ին մէջ։

(2) Յոյնք համանուն սիրուն վանք մը ունին Նիկոմիդիոյ քով։

(3) Կը կարծուի թէ այդ աւերակներն ի հնումն եղած ըլլան մեհեան կռոց եւ յետ Քրիստոնէութեան սրբարան Նոր կրօնից. Ընդարձակ տեղ կը գրաւեն ատոնք հարթ հաւասար գետնի։

ՍԻՐՕԻ ՄՕՌԻՍ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Եըլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Սգոդ եւ Պօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական գիրքերս կարող չեմ փորձը ընել, այլ համաձայն ուրիշներու փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրիս Ճան իւղը, իր այդ վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի հաշակած է, մանաւանդ այս յաջող պատրաստութեան մէջ։

ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԵՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վ. Կ. Սուլթանին

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Եշյաիէ անպարը իչուն մէվճուտ միւնագասայա գօնուլան եըրմի պէշ պին արշըն ճէթիւէտէն դըրդ պին արշըն ճէթիւէ դատար լաճիվէրտ նէֆէր չուհասընըն քանունի սանինին եիրմի պիրինճի փազար կիւնի միւնագասասը իճրա օլունաճագ ֆիյաթը տաիրէնին իչինէ էլվէրէճէք տէրէճէյէ կէլուր իսէ մէզքիւր կիւնտէ դարարը դաթիսի վերիլէճէյ եիրմի իքինճի կիւնի տախի եւրդադէ պէշ թէնզիլաթը դապուլ օլունաճաղընտան իժասընա թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

18 քեանունի սանի 1890 210
Նօ. 9 2—2

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

111

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՒՈՅ 2,085,347

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՒՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոխադաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. Նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուած վնասնին 17,000,000 Անգլիական Ոսկին կ՚անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ՚ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գոմիսիոն խանի մեկի նն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

Ա. ՄԱՅԵՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Բերա, Թիւնէլի հրապարակ և Պոլիս, Կամուրջին գլուխը
Ձմրան համար մեծ քանակութեամբ
Նոր հանդերձներ եկած են
ՉԱՓԱԶԱՆՑ ԱԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ.

[illegible]
ԲԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐ ԱՊՐԱՆԱՑ
ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ 287

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈԹԻ ՕՃԱՌԱԿ)
ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ԶՈՒՏ ԻՒՂ
Հիբոֆոսֆիթ մը կրով և սոտայով
Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈԹԻ և ՊՈՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է
Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիբոֆոսֆիթներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։
Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԸՐ ԵՒ ՀԻՐՇԸԼ 81

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ
LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837
Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000, Վճարեալ վնասներն իբր 30,000,000

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի դրասենեակս ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Թիւ 2, Ճէրէմեան խան, Գամմոսոլի Պանդալին դիմաց։

Ընդհանուր գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի
ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԸՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.
166

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլի և Միջերկրականի մէջտեղ բանող շոգենաւք

Անունք	Թոնոյ	Անունք	Թոնոյ
Ֆանոքլիս	4200	Սֆինքս	3000
Ֆերոս	4000	Օս[illegible]	3000
Օսմանլի	4000	Նեբթիւն	3000
Սեսոսդրիս	3250	Բերա	3000
Թիպս	3250	Լոգիոս	800
Մակտալա	3250	Օլինտոս	800
Մարիօթիս	3250	Սեսիլ	700

Մակտալա շոգենաւը, նաւապետ Թոմաս, Լիվրբուլէն ասդ կ՚սպասուի փետր. 8ին։

Սեսոստրիս շոգենաւը, որ յունուար 29ին Պաթումէն ասդ եկաւ, ընդհուպ պիտի մեկնի ի Լիվրբուլ.

Սֆինքս շոգենաւը, փետրվար 1ին Օտէսայէն ասդ դառնալով, անմիջապէս պիտի մեկնի ի Լիվրբուլ։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
181 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

"ՖՈՐԹՈՒՆԱ"

Ընդհանուր ապահովագրական Անանուն Ընկերութիւն
Հիմնեալ ի Պերլին յԱմին 1868
Դրամագլ. 1,875,000 Ֆր.
Պահեստ. դրամ 1,337,000 »

"ՏԻՒՍԷԼՏՕՐՖԷՐ"

Ծովային, Գետային եւ Ցամաքային ընդհանուր ապահովագրական Ընկերութիւն
Հիմնեալ ի Տիւսէլտորֆ, 1845
Դրամագլ. 3,750,000 Ֆր.
Պահեստ. դրամ 3,099,367.15

Ընկերութիւնքս որք միացեալ են Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ, փոխադարձ երաշխաւորութեամբ կ՚ապահովագրեն ամէն տեսակ վաճառք և դրամածրարներ, ընդդէմ ծովային, գետային և ցամաքային փոխադրութեան վտանգաց, խիստ չափաւոր պայմաններով։

ՀԱՆԶԷԱԹԻՇԷ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
Հիմնեալ ի Համպուրկ յԱմին 1874
Դրամագլուխ 3,750,000 Ֆր.
Պահեստի դրամ 600,000 »

Ընկերութիւնս կ՚ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի ամէն տեսակ կալուածներ, կարասիք, մթերանոցներու և վաճառատանց մէջ ապրանքներ, ամենաչափաւոր պայմաններով։ 191

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ ուզողներ կը հրաւիրուին դիմել առ ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, ընդհանուր գործակալ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց, ի Պոլիս, Պաղչէ-Գաբու Բասիմ Փաշա Խան, Թիւ 13 և 14։

ԵԹԷ ԿԸ ՀԱԶԱՔ

ԱՌԷՔ ՄԻԱՅՆ
ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐՆ

ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ ՄԱՅՐԻ ԽԷԺԻՂԱՆՈՅ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Որք ծծուելով եւ ուտուելով կը ներգործեն ընդդէմ Հարբուխի, Պրոնշիդի, Դուլի, Շնչարգելութեան Ձայնի կերկերման Խռչակատարի եւլն։ Ամէն բժիշկք կը յանձնարարեն ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐԻ գործածութիւնն եւ կ՚արգելուն գործածել խայծղանի ալ եւ այլ շաքարահատերէն

ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆՔ
Խայծղանի շաքարահատերու

1. ՄԱՐՍՈՂԱԿԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆ, ուստից իջնեն խայծղանի կարգը և անլուծելի զանազան տականներ որք իրենց մէջ չլուծուելով կ՚ելլան ստամոքսը կ՚իյնան, առանց դոյզն ինչ խայծղան հաղորդելու շնչառական խողովակաց որոց սահմանեալ են.

2. ԽՈՂՈՎԱԿԻՆ ԾԱՌԵՐՆ խայծղանի հատիկները կը մտնեն ստամոքս ի մէջ և զայն բեռնաւորելով շաքարով և թելադրինի նիւթերով, յառաջ կը բերեն ստամոքսի անհանգստութիւններ.

3. ԱՂԻՔՆԵՐՈՒՆ մէջ կը յորինանան այս հատիկներուն պատճառած անհանգստութիւնք և յառաջ կը բերեն Բորբոքում, Վէրք, Խիթ, եւլն. իրենց պարունակած ափիոնի, մորֆինի պատճառաւ.

ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՔ
Ժէրօտէլ Բասդիյլներու

Ա. ՇՆՉԱՓՈՂՆերուն մէջ ժէրօտէլի բասդիյլներու գոլորշիները մեծապէս կը ներգործեն իրենց առողջարար և կազդուրիչ յատկութեամբ, քանի որ կը շնչուին ու կը ծծուին։

Բ. ԹՈՔԵՐՈՒՆ մէջ մեն մի շնչառութեան կը հասնին ժէրօտէլի բասդիյլներու գոլորշիներն և բնականապէս տարածուելով անմիջապէս ի գործ կը դնեն իրենց փրկանար ազդեցութիւնը.

(Բարիզի բժշկական ամենէն կարող լծերթն, կազէթ տը Օբիթօ. այսպէս կը խօսի բասդիյլներու վրայ. «Պ. Ժէրօտէլ պարզ միջոց մը գտած է խայծղանը մտցնելու համար շնչափողերու ամենէն նուրբ թելն ունէջ, առանց պարունակելու վնասակար նիւթեր։ Այս պայմաններով խայծղանին ազդեցութիւնն այնքան արագ է որ քանի մը Բասդիյլներ կը բաւեն հազը դադրեցնելու։»

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐՆ անհրաժեշտ են ամեն անոնց որք ձայնիրնին կը յոգնեցնեն, որոնք օդի մէջ կ՚աշխատին կամ իրենց պարապմանց պատճառաւ ստիպուած են գրգռիչ գոլորշիներ կամ փոշիներ ծծել, ինչպէս Գործաւորք, Ջրացապանք, Կառավարք, Երգիչք, Դերասանք, Ատենաբանք, Քարոզիչք, Փաստաբանք, Ուսուցիչք, Դատաւորք, Երկաթուղեաց Պաշտօնեայք եւ եւ.

Տարին 400.000է աւելի մարդիկ կը բժշկուին այս Բասդիյլներով եւ Պ. Ժէրօտէլ 40.000է աւելի շնորհակալեաց նամակ ունի.

Ժէրօտէլի Բասդիյլներն են խայծղանի միակ բասդիյլներն որք վարձատրուած են Փարիզու 1878ի Տիեզերական ցուցահանդէսին կողմէ, Նախարարական որոշմամբ և ըստ խորհրդոյ Առողջապահական խորհրդոյ փորձերու ենթարկուած են, և Ռուսիոյ մէջ թոյլատրեալ են կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան բժշկական խորհրդոյ.

Իւրաքանչիւր տուփ կը պարունակէ 72 Բասդիյլ, ինչպէս և Մանրամասն գործածութեան եղանակը. — Պահանջել գործարանին նշանը

Ա. ԺԷՐՕՏԷԼ, դեղագործ ի Սէն-Մէնհու, (Ֆրանսա)

Կ. Պոլիս՝ Պոն Մարշէ Դեղագործական Մթերանոցն, Պ.Պ. Ճ. Ն. և Ժ. Քանզուզ եղբարք, Թիթոս Նետուլոս, Թէոտորիտէս, Վ. Էնտան Քասապեան, Տ. Մ. Մեզիէր, Ա. Գասդորիատէս, Ա. Քէպորիտէս, Նէտոլքոս, և Ընկ. 86

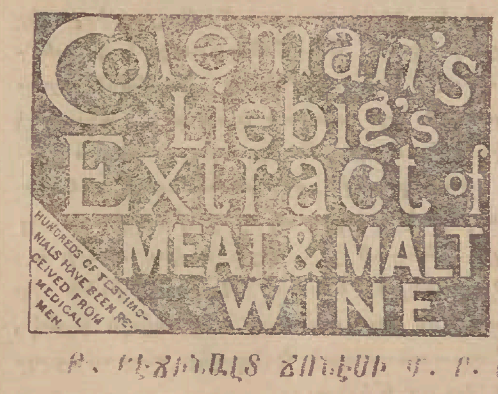
Coleman's
Liebig's
Extract of
MEAT & MALT
WINE
HUNDREDS OF TESTIMONIALS HAVE BEEN RECEIVED FROM MEDICAL MEN.

ԳՈԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ հիւթաւհամ և կազդուրիչ ըմպելի մ՚է, բաղկացեալ Բորդոյի գինիէ, և Լիեպիկի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով այսպէս սնուցանող, զօրաւոր և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս.

Բժշկական համալսարանն հաւանած է զայն և բազմաթիւ նշանաւոր բժիշկներէ յանձնարարեալ է. ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ ԲԺԻՇԿ գրկած են իրենց վկայութիւններն. Ասա կը թարգմանենք վկայութիւնն մը

Թ. ՐԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆԷՍԻ Վ. Ր. Ը. Ս. Լ. Լ. Մ. Ֆ. Ս. Ր. Ճ. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լորն Բոա և 24 Համիլդըն Սգուէր

Պրայընհեմ, 2 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք — Ինկատ առնելով խարդախ մրցման մը հանած զանազան լուրերը, կը փափաքիմ յայտնել [illegible] ես գրեցի ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր Մսի և Մալթի պատրաստութիւնէն, քանի քանի անգամներ տեսայ, եւ ասոր առողջարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոց համար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զոր պարզ գինին (առանց մսոյն) չպիտի կրնար տալ.

Ընդունեցէք, և այլն և այլն.

Թ. ՐԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆԷՍ

Ի վերջոյ, մայրաքաղաքիս գլխաւոր բժիշկք ջերմապէս յանձնարարած են զայն։ Հարցնել ԳՈԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիեպիկի մսի և Մալթի խառնուրդով, զգուշանալ կեղծերէն. Դիմեցէք առորագրելոյն, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գոլիման և ընկերութեան գործարանին Ս. Ճօրճօ Նորուիչ և Լոնտոն։

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյին, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 66

ԼՈԳԱՐԱՆՆԵՐՆ ՀԵՇՏԱԲՈՅՐ ԿԸ ԽՆԿՈՒԻՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐՈՎ

Լոգարանի եւ արդուզարդի համար

Այս աղերն, առողջապահական մեծ յատկութիւններ ունենալով շատ անուշ կ՚ընեն ջուրն և հեշտալի հոտ մը կուտան նմա։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐԸ սքանչելի ազդեցութիւն ունին գեղեցկացնելու և պահպանելու համար մորթը, թաւշանման ընելով զայն, և գոյնին տալով գեղ ու թարմութիւն։

Արեւելեան Անուշահոտ Աղերը գործածելու են ՀԻՒԱՆԴԱՑ ՍԵՆԵԿԻՆ ՄԷՋ, զի կը նպաստեն օդը զովացնելու և հաճոյ են հոտոտելեաց.

Այս աղերուն հականեխական յատկութիւնները շատ օգտակար են մորթի հիւանդութեանց.

Ս. ԹՐԱՎԱՑՕ և ԸՆԿ. 27, Ճիւուրի Սդրիդ, Լոնտոն
Դիմել առ միակ գործակալն ի Թուրքիա
ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյին, Թիւ 65 և 97, Ղալաթիա։ 61

ՍԱԼԻՀ ԱԸՏԳԸ

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱԶԻՏ, ՕԳՃՈՒԼԱՐ ՊԱՇԸ ԹԻՒ 61

Արանց, կանանց և տղայոց համար ամէն կարգի գեղեցիկ ու դիմացկուն կօշիկներ կը պատրաստուին Փրանսական առաջնակարգ ապրանքներէ։ Այս խանութը դիմող յաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի լինին մանաւանդ գներու աժանութենէն։ 2 թիւէն 4 թիւ կօշիկներու կարով պատրաստուածները հինգ ղրշ աւելի պիտի ըլլան փայտէ գամով պատրաստուածներէն։ 4 թիւէն 6 թիւի համար 5 ղրշի յաւելում մը պիտի ըլլայ այդ տարբերութեան վրայ։

Ղրշ	տեսակ	Ղրշ	տեսակ
85	ամէն տեսակ կարով սօթին կալոշ	33	կնոջ մուճակ
52	սկարբին կարով	40	պալատական կալոշ
140	կոշկով մսկ կարով	70	կնոջ համար սօթին կալոշ
65	սօթին կարով	45	16 թիւէն մինչ 21 թիւ սօթին կալոշ տղայոց համար
80	մէստ կալոշ գամով	150	թէլթին և ուզտի մորթէ մսկ
140	ամէն տեսակ մսկ		
160	փայլուն մորթէ մսկ		

Տղայոց յատուկ կօշիկներու 21 թիւէն վեր եղածներուն համար հինգ ղրշի յաւելուած մը պիտի ըլլայ։ Ցատկապէս յանձնարարուած կօշիկներու համար հարիւրին տասը յաւելում մը պիտի ըլլայ այս գնոյն վրայ։ 43 14—24

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԻՒՂՈՑ ԱՆՀԱՄ ԵՒ ԱՆՀՈՏ

HUILE DE HOGG

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, Թոքախտ, Թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազբոլս, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռուցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրքեւն, սպիտակ գաշտան, ընդհանուր տկարութիւն եւայլն. Նաև տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։ Զգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահագիտական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և երբ թէ անոնցմէ աւելի ազդուութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են։ Այն իւղերն ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն գզղելու և յոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր եւ կրնան ըլլալ։ Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի։ Պահանջել հօկի անունը և Բարիզի բժշկական ճեմարանին քիմիական գործոյ գլուխ Պ. Լըբուէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշի ետեւը կը գտնուի։ Տէլլա Սուտայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի։ 1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ հօկի մորիւ ձկան բնական իւղի շիշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղիոյ կառավարութեան կնիքն պիտի գտնուի. ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն ընելու։ Յօրինաբանի նշանը:

Թուրքիոյ համար միակ գործակալ Դ. Փ. ՏԱՊԻՃԵԱՆ, Պոլիս 83

ԽԼՈՒԹԻՒՆ

Եւ բզզիւնք գլխու մէջ։ Միջոց ինչ տան մէջ բուժելու զայն, ասոնց ընդհանուրը բոլոր պարապմունքն։ 30 սանդիմ ղրկելով կ՚ստացուի 132 երեսով պատկերազարդ տետրակ մը։ Դիմել առ 18
M. Nicholson, 4, rue Drouot, Paris

Արտօնատէր Ս. ՍԱՄԱՑԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 1686

1890 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն Էլնող շոգենաւներ

2 — Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիք.
2 — Արնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք.
2 — Եէնիմ. Մէզ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
1 40 Պէյգոզ Բաշաղ. Չուպգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
2 35 Ր. Ա. Գավագ Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշաղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիկթաշ
3 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ Թարապ. Եէնիք. Սթէնէա Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
3 50 Մէզպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշաղ. Չուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ. Իսկտ.
5 — Պէյգօզ Բաշղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ.
4 30 Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք.
6 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւքտ. Թարպ, Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պօյճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
7 — Եէնիմ. Մէզարպ, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշաղ. Եէնիք. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտլ. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթագ. Գուզկ. Պէշիք. Իսկ.
8 15 Ա. Ր. Գավ. Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկէօն Ր. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիկ.
9 — Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ. Բաշղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.
10 — Մէզպ. Պէօյ. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Արնվ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն Մեկնող շոգենաւներ

2 45 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մէզպ. Եէնիմ.
3 15 Գապաթ. Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշաղ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 35 Իսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշղ. Պէյգօզ
4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյճ. Սթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
5 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ. Ր. Ա. Գավագ
6 15 Գապաթ. Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթագ. Արնավ Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
7 15 Պէշիք. Իսկ. Գուզկունճ Օրթագ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտլ. Ա. և Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մէզպ. Եէնիմ.
8 30 Պէշիքթաշ Օրթ. Արնվուտ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Մէզպ. Պէօյք.
10 5 Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաշաղ. Պէյգ. Թար. Մէզ. Ր. և Ա. Գավագ.
10 15 Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Եէնիք. Թարպ. Պէյգ. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 10 Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպ. Բաշաղ. Պէյգ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանք.
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք